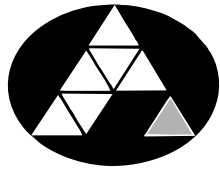

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Eeva Heikka

Seudullisen maaseutuhallinnon muodostaminen Etelä-Karjalaan

Opinnäytetyö
Syksy 2011

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2011
Maaseutuelinkeinojen koulutusoh-
jelma

Sirkkalantie 12 A 2
80100 JOENSUU
p. (013) 260 6900

Tekijä
Eeva Heikka

Nimeke
Seudullisen maaseutuhallinnon muodostaminen Etelä-Karjalaan

Toimeksiantaja
Savitaipaleen kunta

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin maaseutuhallinnon uudelleen järjestämistä Etelä-Karjalan kuntien yhteistyönä. Uusi laki edellyttää kuntia organisoimaan maaseutuhallinnon vähintään 800 maatilaa ja viiden virkailijan yksiköihin. Työn tuloksien on tarkoitus olla tukena uuden yksikön muodostamisessa.

Työ eteni viranhaltijoista koostuneiden työryhmien esitysten ja tutkijan oman tiedonkeruun sekä laskelmien pohjalta. Tutkimus kohdistui uuden yksikön kustannuksiin ja niiden jakamiseen sopimuskunnille, henkilöstöresursseihin, työnjakoon ja kuntien hallintosääntöihin.

Tuloksena on sopimusmalli, jolla Etelä-Karjalan kunnat luovuttavat maaseutuhallinnon järjestämisen Lappeenrannan kaupungille. Henkilöstö siirtyy vanhoina työntekijöinä Lappeenrannan palvelukseen. Kustannukset jaetaan kunnittaisten peltohehtaarien suhteessa. Alhaisten peltohehtaarien kuntien kustannukset laskevat ja korkeampien peltohehtaarien kuntien kustannukset nousevat. Lain edellyttämä maataloustukien käsittelyvaiheiden eriyttäminen viidelle virkailijalle lisää virkailijoiden työmäärää ja matkustamista kunnasta toiseen. Kustannuksien nousua estää muutaman virkailijan eläköityminen lähivuosina. Henkilöstön supistuminen on myös tasapainossa laskevan tilaluvun kanssa.

Syntyneen yhteistyömallin myötä kokonaisvaltainen maaseudun kehittäminen hajautui usealle eri taholle. Seuraavassa kehittämisvaiheessa onkin tarpeen koota kaikki maaseututoimen toiminnot nyt muodostettavan yksikön tehtäviksi.

Kieli
suomi

Sivuja 44
Liitteet 1
Liitesivumäärä 9

Asiasanat
Etelä-Karjala, kunnallishallinto, maataloushallinto, seutuyhteistyö

THESIS
November 2011
Degree Programme in Rural Industries
 Sirkkalantie 12 A 2
 FIN 80100 JOENSUU
 FINLAND
 Tel. +358-13-260 6900

Author
 Eeva Heikka

Title
 Formation of Regional Rural Administration in South Karelia

Commissioned by municipality of Savitaipale

Abstract

This thesis examined reorganisation of rural administration in South Karelia as co-operation between municipalities. The new law requires municipalities to organise the rural administration into the units with at least 800 farms and five officers. The result of the study supposed to be supported by the formation of a new unit.

The study progressed on the basis of presentations of officers work groups and researcher's own data collection and calculations. The study focused on the costs of a new unit and cost sharing between the municipalities, work share, personnel resources and municipal administrative rules.

The result is a model of an agreement according to which the municipalities of South Karelia relinquish the arrangement of rural administration to the City of Lappeenranta. Lappeenranta will employ the personnel as existing employees. The costs will be allocated to municipalities in relation to the hectares of field. Reduced costs in municipalities with lower number of field hectares, and increased costs in municipalities with a higher number of field hectares.

As requirement of the law, the sharing of processing phases of agricultural subsidies for five officers, increase the officers' workload and travelling between the municipalities. Retirement of a few officers will prevent the cost increase in future. Reduction of personnel is also balanced with the decrease in number of farms.

According to the developed model of co-operation, the comprehensive rural development is split in several parties. During the next phase of development, it's necessary to gather all rural development activities under regional rural administration.

Language
 Finnish

Pages 44
 Appendices 1
 Pages of Appendices 9

Keywords

South Karelia, municipal administration, agricultural administration, regional co-operation

Nimiö
Tiivistelmä
Abstract
Sisältö

1	Johdanto.....	6
2	Maaseutuhallinto	7
2.1	Keskeiset käsitteet	7
2.1.1	Kunnallinen maaseutuhallinto.....	7
2.1.2	Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen.....	7
2.1.3	Yhteistoimintamuodot	8
2.1.4	EU:n maksajaviraston toimintatapa	9
2.2	Maaseutuhallintojärjestelmä Suomen kunnissa	9
2.3	Uusi laki maaseutuhallinnon järjestämisestä.....	11
2.4	Aikaisempi tutkimus ja kokemukset	11
2.5	Etelä-Karjalan seudullisen maaseutuhallinnon muodostaminen	12
3	Tutkimuksen tavoite, aineisto ja menetelmät.....	15
3.1	Työn tarkoitus ja tavoitteet	15
3.2.1	Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat.....	16
3.2.2	Tehtävät ja henkilöresurssit.....	16
3.2.3	Hallintosäännöt.....	16
3.2	Aiheen rajaus	17
3.3	Sopimukset ja kustannusten jako.....	17
3.4	Tehtävät ja henkilöresurssit	19
3.5	Hallinto- ja johtosääntöjen kehittämisaineisto	20
3.6	Aineiston käsittely ja analysointi.....	20
4	Kehittämistulokset	21
4.1	Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat	21
4.1.1	Sopimussyhteistyömalli	21
4.1.2	Isäntäkuntasopimusmalli	24
4.1.3	Taloudelliset näkökohdat.....	25
4.2	Tehtävät ja henkilöresurssit	30
4.2.1	Tehtävien eriyttäminen ja henkilöstön tarve	30
4.2.2	Henkilöstön sopeutuminen uuteen toimintaympäristöön	35
4.3	Hallintosäännöt	37
4.3.1	Maaseututoimen toimialue, henkilöstö ja tehtävät	38
4.3.2	Maaseututoimen johtajan asema, tehtävät ja vastuu.....	38
4.3.3	Sopimussyhteistyökuntien hallintosääntöjen muutokset.....	39
5	Pohdinta	39
5.1	Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat	40
5.2	Tehtävät ja henkilöresurssit	41
5.3	Hallintosäännöt	43
	Lähteet.....	44

Lyhenteet

KOKO-työvaliokunta	Lappeenranta-Imatra seudun Koheesio ja Kilpailukyky-ohjelman kuntajohtajista koostuva työvaliokunta
Mavi	Maaseutuvirasto
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Tike	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

1 Johdanto

Suomessa on koko EU-jäsenyyden ajan maaseutuhallintoa hoidettu yksittäisistä kunnista käsin. Kunnissa toimii useita satoja, pääosin agrologikoulutuksen saaneita maaseutuelinkeinoviranomaisia hoitamassa maatalouden tukiasioita. EU:n säädökset edellyttävät nykyään maataloustukitehtävien eri vaiheiden eriyttämistä usealle toimijalle, joka aiheuttaa muutoksia kunnallisen maaseutuhallinnon järjestämiseen.

Uusi laki edellyttää kuntia organisoimaan maaseutuhallinnon pääsääntöisesti vähintään 800 maatalon ja viiden virkailijan yksiköihin. Maaseutuhallinnon uuden yhteistoiminta-alueiden tulee aloittaa toimintansa viimeistään vuoden 2013 alusta.

Etelä-Karjalassa yksikään kunta ei vähäisen tilaluvun perusteella voi toimia yksin maataloustukien käsittelijänä. Kokemusta usean kunnan yhteistyöstä maaseutuhallinnossa on hyvin vähän, joten opinnäytetyön laadinta maaseutuhallinnon uudelleen järjestämiseksi Etelä-Karjalaan oli hyvin tarpeellinen ja ajankohmainen. Opinnäytetyö koskettaa myös tutkijan omaa elinkeino-maaseutu-asiamiehen virkaa Savitaipaleen kunnassa.

Opinnäytetyössä tarkastellaan maaseutuhallinnon uudelleen järjestämistä isompaan yksikköön Etelä-Karjalan kuntien yhteistyönä. Työ etenee viranhaltijoista koostuneiden työryhmien esitysten ja tutkijan oman tiedonkeruun sekä laskelmien pohjalta. Työn tavoitteena on laatia kustannustehokas ja maaseutuhallinnon lakeja noudattava kehityssuunnitelma. Tuloksena on opinnäytetyö, josta käy selville uuden seudullisen maaseututoimen kustannusvaikutukset kuntiin, henkilöresurssointi ja uudenlainen työnjako sekä vaikutukset kuntien hallintosääntöihin.

Mahdolliset kuntaliitokset ja laskeva tilaluku tulevat aiheuttamaan jatkuvaa muutostarvetta maaseutuhallinnon uudelle yhteistoiminnalle. Muuttuva tilanne on huomioitu kehityssuunnitelman laadinnassa, joten se palvelee asianosaisia myös tulevina vuosina.

2 Maaseutuhallinto

2.1 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyöhön liittyvät keskeiset käsitteet ja termistö muodostuvat pääosin Lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) käyttämästä termistöstä. Osa termistöä on kuntien väliseen yhteistyöhön vakiintunutta sanastoa.

2.1.1 Kunnallinen maaseutuhallinto

Kunnallinen maaseutuhallinto tarkoittaa kaikkien kansallisissa laeissa ja EU-säädöksissä kunnille määrättyjen maataloustukitehtävien hoitoa. Laissa on määritelty maataloustukitehtävät, jotka ovat:

- a) viljelijätukiprosessiin liittyvät tehtävät
- b) maatalouden luopumistuki- ja eläkejärjestelmiin liittyvät tehtävät
- c) sato- tulva-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin liittyvät tehtävät
- d) hukkakauralakiin perustuvat tehtävät
- e) peruslohkorekisteriin liittyvät tehtävät
- f) tukioikeusrekisteriin liittyvät tehtävät
- g) eläintenpitäjärekisteriin liittyvät tehtävät.

Lisäksi maaseutuhallinnolla tarkoitetaan alueellisesti vähintään 800 maatilaa ja viiden viranhaltijan toiminnallista kokonaisuutta, jossa mukana yksi tai useampi kunta. (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010.)

2.1.2 Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella tarkoitetaan kunnan tai kuntayhtymän toimielintä kuten lautakuntaa tai viranhaltijaa, joka hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä yhden tai useamman kunnan alueella. Useimmiten kysymyksessä on kunnallinen viranhaltija, jonka virkanimikkeenä on maaseutusihdeeri, maaseu-

tuasiamies tai maaseutupäällikkö. Kyseisellä viranhaltijalla on virkavastuullinen tehtävä maataloustukien käsittelyssä.

Virkavelvollisuudesta ja virkavastuusta on säädetty Virkamieslaissa, jonka alaisuuteen kuuluvat myös maaseutuelinkeinoviranomaisten virat. Virantoimitusvelvollisuus edellyttää tehtävien hoitamista sääntöjä noudattaen, viipymättä ja asianmukaisesti. Virantoimitukseen liittyy vaitiolovelvollisuus, lahjomattomuus ja tietojen hyväksikäyttökielto. (Virkamieslaki 304/2003.) Rikoslaisissa on määritelty väärinkäytöksistä viranhaltijan rikosoikeudellinen ja kurinpidollinen vastuu kuten varoitus, viraltapano, vankeus ja korvausvastuu (Rikoslaki 604/2003, luku 40).

2.1.3 Yhteistoimintamuodot

Isäntäkunta on usean kunnan yhteistoiminta-alueella sovittujen tehtävien hoidosta ja hallinnoinnista vastaava kunta. Jäsenkunnat osallistuvat palvelutason määritykseen sopimus pohjalta isäntäkunnan kanssa ja vastaavat kustannuksista sopimuksen perusteella. Isäntäkunta nimitystä käytetään vain, jos organisaatiossa on yhteinen toimielin kuten yhteislautakunta.

Kahden tai useamman kunnan alueella isäntäkuntaperiaatteella toimiva yksikkö on yhteislautakunnan alaisuudessa. Lautakunta koostuu kaikkien jäsenkuntien valtuustojen nimeämistä luottamushenkilöistä ja on osa isäntäkunnan luottamushenkilöorganisaatiota. Lautakunnan tehtävät on määritelty isäntäkunnan hallinto- ja johtosäännöissä.

Kahden tai useamman kunnan sopimukseen perustuva yhteistyö tuottaa sovitut palvelut kutsutaan sopimusyhteistyöksi. Tällainen toimintamuoto toimii ilman yhteislautakuntaa hallinnoivan kunnan organisaatiossa.

Yhteistoiminta-alue muodostuu kahden tai useamman kunnan alueesta, jossa yksi kunta isäntäkuntana, kuntayhtymä tai yksi kunta sopimusyhteistyöllä vastaa maaseutuhallinnosta. Lakisääteisesti tavoitteena on vähintään 800 maatilaa ja viisi virkailijaa käsittävä yhteistoiminta-alue. (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010.)

2.1.4 EU:n maksajaviraston toimintatapa

EU:n maksajavirasto on Suomessa Maa- ja metsätalousministeriö. Sen alaisuudessa toimii Maaseutuvirasto, Mavi, joka EU:lle vastuullisena hoitaa maataloustukien maksatukseen liittyviä tehtäviä sekä vastaa EU-rahastoista Suomessa. Maaseutuhallinnon uudistuksessa Mavi toimii myös tilaajana tulevassa tilaaja-tuottajamallissa Maksajavirastosopimuksessa määritellyllä tavalla.

Maksajavirastosopimus tehdään kunnan, isäntäkunnan, sopimuskunnan tai kuntayhtymän ja Mavin välillä. Se on Euroopan unionin kokonaan tai osaksi rahoittamien maataloustukien maksajavirastotehtävien hoitoa koskeva tilaaja-tuottajamallinen sopimus, jossa Mavi on tilaaja ja kuntaosapuoli tuottaja. Tällä sopimuksella Mavi siirtää tiettyjä maksajavirastotehtäviä sopimuskunnille.

2.2 Maaseutuhallintojärjestelmä Suomen kunnissa

Maaseutuelinkeinojen hallinnoinnista kunnissa on säädetty lailla (L1558/1991, muutos L336/1999). Tämä velvoittaa kuntaa huolehtimaan alueellaan maaseutuelinkeinolain ja muiden maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten ja määräysten täytäntöönpanosta. Kyseisen lain mukaan kunnassa voi olla monijäseninen toimielin, tai tehtävät on annettu yhden tai useamman viranhaltijan hoidettavaksi.

Nykyinen maaseutuhallinnon organisaatio sisältää valtuustojen päätöksillä useimmissa kunnissa maaseutulautakunnan, ja sen alaisuudessa on yksi tai useampi viranhaltija. Maaseutuviraston vuoden 2007 selvityksen mukaan 75 %:lla Suomen kunnista oli oma maaseutuelinkeinoviranomainen. Lopuilla 25 %:lla kunnista oli yhteinen viranhaltija toisen kunnan kanssa, tai palvelut ostettiin naapurikunnasta. (Mavin selvitys, Dnro 33/463/2008). Vuonna 2011 Suomessa toimii noin 250 kunnallista tai alueellista maaseutuhallinnon yksikköä (Maaseutuhallinto järjestäytyy... 2010). Kokonaisuutena kysymyksessä on koko maan kattava kunnallinen järjestelmä, jonka toimesta maataloustukiasiat käsitellään. Alueellisten ELY-keskusten rooli on valvoa maatiloja ja kuntia sekä käsitellä investointihakemuksia, kiintiö- ja erityistukiasioita. Koko tukijärjestelmäs-

sä ylimpänä Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö, MMM, ja sen alaisuudessa oleva Maaseutuvirasto, Mavi.

Maatilojen tuloista merkittävä osa tulee maataloustukena, joka on osaksi EU:n ja osaksi kansallista tukea. Suomessa maataloustuet haetaan ja käsitellään kuntien maaseututoimistojen kautta. Pääosa tuista haetaan vuosittain huhtikuussa, jonka jälkeen maaseututoimistot kunnissa tallentavat ja käsittelevät hakemukset. Suurin osa tuista maksetaan syyskuussa ja joulukuussa.

Maataloustukien tarkoituksena on alentaa maataloustuotteiden hintaa ja sitä kautta alentaa ruuan hintaa. Tukitasoja säätelemällä voidaan myös maataloustuotantoa ohjata haluttuihin suuntiin. Tutkijan työnantajakunta, Savitaipale, edustaa maataloustukiasioissa keskikokoa Suomessa. Siellä on yksi viranhaltija ja yksi kanslisti 50 prosentin työajalla käsittelemässä maataloustukiasioita. Savitaipaleella on 137 maatilaa, joille maksetaan 3,9 miljoonaa euroa tukea vuosittain. Etelä-Karjalan yli 1 600 maatilan maataloustukien määrä on yhteensä noin 40 miljoonaa euroa vuodessa.

EU edellyttää nykyään maataloustukitehtävien eri käsittelyvaiheiden eriyttämistä viidelle eri virkailijalle (EY 1698/2005 74 artikla ja EY 885/2006 liite 1). Nykyisellä järjestelmällä tehtävien eriyttämistä ei ole pystytty täysin toteuttamaan. Tästä syystä EU:n tilintarkastajat ovat raporteissaan vuosittain huomauttaneet Suomea maksajavirastotehtävien siirtämisestä kunnille ilman kirjallisia sopimuksia. Samoin kyseisissä raporteissa on moitittu säädöksiä vastaisesta tukien käsittelystä kunnissa. Näiden säädöstenvastaisuuksien korjaamistoimena maaseutuhallintoa ollaan järjestämässä uudelleen vuoden 2013 alkuun mennessä. Säädöksiä vastaisesta tukien käsittelystä huolimatta kaikki tuet on maksettu asiakkaille oikein eikä mitään taloudellisia väärinkäytöksiä ole ilmennyt.

2.3 Uusi laki maaseutuhallinnon järjestämisestä

Uusi laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Laki määrää maaseutuhallinnon uudistuksen keskeisen sisällön ja aikataulun.

Lähtökohta maaseutuhallinnon uudistukselle on EU:n kokonaan tai osittain maksamien tukien käsittelyä määräävä direktiivi (EY 1698/2005´74 artikla, EY 885/2006 liite 1). Siinä edellytetään tukihakemusten käsittelyprosessiin eri henkilöt kuhunkin käsittelyvaiheeseen. Tukien maksupäätöksien tekeminen katsotaan maksajavirastotoiminnaksi, joka edellyttää hallinnoivan kunnan ja Mavin välistä maksajavirastosopimusta. Mavi on ilmoittanut resurssiensa riittävän n. 80 maksajavirastosopimuksen tekemiseen ja ylläpitoon. Tästä asetelmasta syntyi lakiin vähintään viiden virkailijan ja 800 maatilaa kokovaatimus yhteistoiminta-alueelle. Laissa maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) on harvaan asutuille seuduille muutamia poikkeamamahdollisuuksia organisoida alle 800 maatilaa ja alle viiden virkailijan yhteistoiminta-alueita. Yhteistoiminta-alueiden toiminta alkaa viimeistään vuoden 2013 alusta.

Tämänhetkisen tiedon mukaan Suomeen on syntymässä joitakin erittäin suuria yhteistoiminta-alueita. Lain mahdollistaman alle 800 maatilaa alueiden perustamiseksi Maviin jätettiin marraskuun 2010 loppuun mennessä 30 hakemusta, joka kattaa noin kolmanneksen Suomen kunnista (Maaseutuhallinto järjestäytyy... 2010).

2.4 Aikaisempi tutkimus ja kokemukset

Maaseutuhallinnon uudelleen järjestäminen uuden lain (L210/2010) edellyttämällä tavalla on aivan uusi asia kaikkialla Suomessa. Kuntaliitoksien yhteydessä on syntynyt muutamia suuriakin maaseutuhallinnon yksiköitä kuten Kouvolan ja Salon maaseutupalvelujen yksiköt. Kouvolassa ja Salossa on molemmissa noin 1 200 maatilaa. Kouvolan ja Salon maaseutupalveluyksiköt hoitavat maaseutuhallinnon lisäksi maaseudun kehittämistehtävät, lomituspalvelut ja yksityistie- ja vesihuoltoasioita.(Kouvolan kaupungin tiedote 2011; Salon kaupunki

2011.) Kouvolan ja Salon tapauksissa kyseessä on yhden kaupungin alueella toimivat yksiköt. Usean kunnan muodostamat yhteistoiminta-alueet ovat vasta syntymässä ja niistä ei ole juurikaan tutkimustietoa vielä olemassa.

Paras-puitelain (L169/2007) toimeenpano synnytti paljon yhteistoimintaa ja ostopalvelusopimuksia eri toimialoille kuntien kesken. Eriten yhteistyösopimuksia yhteisine toimielimineen on syntynyt ympäristötehtävissä, sivistystoimessa, teknisessä toimessa ja pelastustoimessa.

Paras-puitelain (L169/2007) seurauksena syntyi Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue, joka hoitaa kaikki kunnan tuottamat palvelut kolmen kunnan alueella. Jäsenkunnat Alajärvi, Soini ja Vimpeli jatkavat itsenäisinä kuntina omine kunnanvaltuustoineen ja -hallituksineen. Kaikilla toimialoilla on oma yhteislautakunta, jonka alaisuudessa tehtäviä hoidetaan. Maaseutulautakunnan alaisuudessa on kaikki maaseutupalvelut hyvin laaja-alaisesti ja sen yhtenä osana on maaseutuhallinto. (Mikä on Järvi-Pohjanmaan... 2011.)

Lappeenrannan seudulle perustettiin Paras-puitelain (L169/2007) tuotoksena seudullinen ympäristötoimi. Se hoitaa neljän kunnan alueella ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun lakisääteisiä tehtäviä. Seudullinen ympäristötoimi toimii isäntäkuntaperiaatteella ja tilaaja-tuottajamallilla. Isäntäkunta Lappeenranta toimii palveluiden tuottajana ja jäsenkunnat tilaajina. Jäsenkunnissa toimineet eläinlääkärit, terveystarkastajat ja ympäristönsuojelusihteerit siirtyivät seudulliseen yksikköön perustettuihin virkoihin. Isäntäkuntamallin mukaisesti seudullisella yksiköllä on jäsenkuntia asukaslukujen suhteessa edustava yhteislautakunta. (Lappeenrannan seudullisen ympäristötoimen sopimus 2008.)

2.5 Etelä-Karjalan seudullisen maaseutuhallinnon muodostaminen

Etelä-Karjalan kaikki 10 kuntaa kävivät neuvotteluja uuden lain (L210/2010) edellyttämien yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta kesällä ja syksyllä 2010. Koko maakuntaa kattavan yhteistoiminta-alueen muodostamiseksi ei löytynyt yksimielisyyttä. Lopulta Etelä-Karjalan kunnat jakautuivat kolmeen alle

800 maatilalan alueeseen ja jättivät poikkeamalupahakemukset Maville määräajassa.

Mavista oli luvattu päätökset poikkeamalupahakemuksiin alkuvuodesta 2011 (Mavin uutiskirje 2010). Isäntäkunnan roolia tavoitelleet Parikkala, Lappeenranta ja Savitaipale tiedustelivat päätöksiä MMM:stä ja Mavista useaan otteeseen helmikuussa 2011. Päätökset kuitenkin viipyivät maaliskuulle asti. Lopulta kaikki kolme päätöstä saapuivat kielteisinä. Päätöksenteko MMM:ssä oli ilmeisen vaikeaa Etelä-Karjalan poikkeamalupien osalta, koska yhtenä poikkeamaluvan hakijana oli Lappeenrannan kaupunki yksin. Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010, § 4) ei mahdollista poikkeamalupaa yksittäiselle kunnalle, jos siellä on alle 800 maatilaa. Laki edellyttää tällaista kuntaa liittymään sellaiseen yhteistoiminta-alueeseen, jossa 800 maatilalla ja viiden viranhaltijan kokovaatimus täyttyy. Lappeenranta oli tässä tapauksessa yksin ja jäi ns. orpokunnaksi. Lisäksi Parikkala-Imatran seudun hakemuksessa ei ollut osoittanut vähintään viittä viranhaltijaa. Viiden Länsi-Saimaan kunnan hakemuksessa oli myös tilaluku paljon alle 800 maatilaa vaikka viranhaltijoita olikin riittävästi.

Kuntien väliset neuvottelut käynnistettiin uudelleen maaliskuussa 2011 välittömästi kielteisten päätösten saavuttua. Neuvottelufoorumina toimi pääasiassa KOKO-työvaliokunta, jossa on kunnanjohtajataso edustus kaikista maakunnan kunnista. Useassa KOKO-työvaliokunnan kokouksessa (pöytäkirjat 1–6/2011) käsiteltiin yhteistoiminta-alueen muodostamista. Pääongelmana oli kuntien näkemuserot isäntäkunnasta. Ongelman ratkaisemiseksi haettiin jopa Etelä-Karjalan Liitolta ulkopuolista välittäjäapua ja liittoa kaavailtiin myös hallinnoimaan yhteistoiminta-alueita. Tämän jälkeen Lappeenranta ja Imatran Kehitys-yhtiö kävivät kahdenvälisiä neuvotteluja, joissa he sopivat muodostavansa yhteistoiminta-alueen. Tämä kokoonpano kattaisi Lappeenrannan, Imatran, Ruokolahden ja Rautjärven alueet ja sijoittuisi maantieteellisesti keskelle maakuntaa. Muille maakunnan reunoille jääneille kunnille ei jäänyt käytännössä muuta vaihtoehtoa kuin liittyä siihen mukaan.

Kaikki Etelä-Karjalan 10 kunnan kuntien hallitukset tekivät myönteiset päätökset toukokuussa 2011 liittymisestä maakunnalliseen yhteistoiminta-alueeseen, jota hallinnoi Lappeenrannan kaupunki. Näillä päätöksillä käynnistyi yli 1 600 maatalan ja noin 40 miljoonan maataloustukieuron suuruisen seudullisen maaseutu-toimen yksikön kehitystyö. Yhteistoiminta-alueen syntyminen edellyttää vielä kunnanvaltuustojen myönteisiä päätöksiä asiasta. Kunnanvaltuustojen kokoustahtadista ja yhteistoimintasopimuksen valmistumisesta johtuen nämä päätökset siirtyivät loppuvuodelle 2011.

KOKO-työvaliokunta asetti maaseutuhallinnon uudistusta valmistelevan virkamiestyöryhmän (pöytäkirja 4/2011, § 4), jonka jäseniksi tulivat maakunnan kuntien 10 maaseutuelinkeinoviranomaista ja toimistoagrologia. Puheenjohtajaksi ja koollekutsujaksi määrättiin Lappeenrannan kaupungin kehitysjohtaja. KOKO-työvaliokunta määritteli (pöytäkirja 4/2011) seuraavat tehtävät virkamiestyöryhmän valmisteltavaksi:

- a) kuntien välisten sopimusten laatiminen
- b) yhteisen lautakunnan perustaminen ja johtosäännöt
- c) maataloustoimistojen ja palvelupisteiden sijoittuminen
- d) henkilöstön toimenkuvat ja työsopimukset
- e) yhteistoiminta-aluetta johtavan henkilön valinta
- f) maksajavirastosopimuksen teko Maaseutuviraston kanssa.

Virkamiestyöryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa 21.6.2011, jolloin uudistuksen käytännön valmistelu saatiin käyntiin (Muistio 1/2011). Maaseutuhallinnon uudelleen järjestämisessä Etelä-Karjalassa on paljon erilaista tehtävää ja se koskettaa yhteistoiminta-alueen kaikkien jäsenkuntien monia työntekijöitä, johtajia sekä luottamushenkilöitä.

3 Tutkimuksen tavoite, aineisto ja menetelmät

3.1 Työn tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on olla tukemassa Etelä-Karjalan maaseutuhallinnon uudelleen järjestämisessä. Muutosprosessi koskee kymmentä kuntaa, 9,3 viranhaltijaa ja seitsemää koko- tai osa-aikaista toimistotyöntekijää. Siirtyminen uuden työnantajan palvelukseen on suuri muutos henkilöstölle, ja se vaatii onnistuakseen hallittua muutosprosessia.

Opinnäytetyön tuloksien on tarkoitus olla apuna muutosprosessia hoitaville kuntien työntekijöille ja erityisesti yhteistoiminta-alueen uuden organisaation johdolle. Opinnäytetyön tarkoitus on myös tuoda sellaisia vaihtoehtoja kuntien välisten sopimuksien laadintaan ja sisältöön, mikä auttaa jäsenkuntien luottamushenkilöitä tekemään mahdollisimman yksimielisiä sekä oikeita päätöksiä sopimuksien käsittelyssä. Tarkoitus on kehittää sellaisia toimintamuotoja, jotka turvaavat lakisääteiset maaseutuhallinnon palvelut tasapuolisesti uudelle yhteistoiminta-alueelle lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) edellyttämällä tavalla.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia KOKO-työvaliokunnan asettamia virkamiestyöryhmän tehtäviä olemassa olevan tiedon pohjalta ja löytää parhaita vaihtoehtoja maaseutuhallinnon kehittämiseksi.

KOKO-työvaliokunta määritteli kuusi tehtäväaluetta virkamiestyöryhmän valmisteltavaksi (pöytäkirja 4/2011, § 4). Opinnäytetyössä nämä tehtäväalueet on koottu ja ryhmitelty kolmeen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- a) sopimukset ja taloudelliset näkökohdat
- b) tehtävät ja henkilöresurssit
- c) hallintosäännöt.

3.2.1 Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat

Tavoitteena on laatia hallinnoivan kunnan ja jäsenkuntien välille kaksi sopimusmallia yhteistoiminta-alueen muodostamiseksi. Taloudelliset seikat vaikuttavat merkittävästi sopimuksen syntyymiseen, sillä uuden yhteistoiminta-alueen kustannukset katetaan jäsenkuntien budjeteista. Tavoitteena on jäsenkuntia tyydyttävät sopimusmallit ja mahdollisimman oikeudenmukainen kustannusten jakotapa.

3.2.2 Tehtävät ja henkilöresurssit

Maataloustukien maksamiseen osallistuvien henkilöiden tulee olla eri henkilöitä kuin tuen myöntämiseen tai takaisinperintään ja jatkotoimenpiteisiin osallistuvat henkilöt. Tukien takaisinperintään ja muihin jatkotoimenpiteisiin osallistuvien henkilöiden tulee vastaavasti olla eri henkilöitä kuin tuen maksamiseen tai tuen myöntämiseen osallistuvat henkilöt. (Maksajavirastosopimusmalli 2010a.)

Maataloustukien käsittelyssä edellytetään käsittelyn eri vaiheiden eriyttämistä viidelle eri virkailijalle. Tavoitteena on löytää sellainen työnjakotapa, joka soveltuu tilamäärältään erikokoisten kuntien yhteistoiminta-alueelle. Henkilöstön osaaminen ja mahdollisuudet erikoistua tukiasioiden eri osa-alueille huomioidaan. Maakunnan alueella on kahdeksan toimipistettä, ja se asettaa tehtävienhoidolle haasteen aivan uudelleenlaiseen toimintatapaan.

3.2.3 Hallintosäännöt

Uuden yhteistoiminta-alueen myötä on tarpeen kirjoittaa hallinnoivan kunnan hallintosääntöön uuden organisaation tehtävät ja vastuut. Myös sopimuskuntien hallintosääntöjä on muutettava. Tavoitteena on tuoda esiin suurimmat ja tärkeimmät muutokset sääntöihin. Mahdollisen yhteislautakunnan perustamisen tarpeellisuus selvitetään sillä yhteislautakunnan olemassaololla on vaikutusta hallintosäännön sisältöön.

3.2 Aiheen rajaus

KOKO-työvaliokunnan asettamat (pöytäkirja 4/2011) valmistelutehtävät virkamiestyöryhmälle rajaavat opinnäytetyössä käsiteltävät asiat selkeästi. Tämä opinnäytetyö ei ota kantaa maaseutuelinkeinoviranomaisten oman toimen ohella hoitamiin muihin tehtäviin, jotka jäävät jäsenkuntien hoidettavaksi henkilöstön siirryttyä uuden työnantajakunnan palvelukseen. Etelä-Karjalan kuntien maaseututoimen henkilöstö on hoitanut maaseutuhallinnon tehtävien ohella mm. maaseudun kehittämistehtäviä, työsuojelupäällikön tehtäviä, toiminut vaalilautakunnan sihteerinä, hoitanut yksityistieasioita, vastannut kuntamarkkinoinnista ja kunnan valmiusasioista. Tällaiset oman toimen ohella suoritettavat tehtävät ovat täyttäneet hyvin tilaluvultaan pienien kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten työaika ja mahdollistaneet kokoaikaiset virat.

Oman toimen ohella suoritettujen töiden jääminen jäsenkuntiin johtaa varmasti joidenkin töiden osalta ostopalvelusopimuksiin isäntäkunnalta. Tässä opinnäytetyössä selvitetään vain KOKO-työvaliokunnan määrittämiä (pöytäkirja 4/2011) maaseutuhallinnon uudelleen järjestämisen valmistelutehtäviä ja mahdolliset ostopalvelusopimukset ovat isäntä- ja jäsenkuntien erillisiä kahdenvälisiä sopimuksia.

Isäntäkunnan ja Mavin välille solmittavassa maksajavirastosopimuksessa kunnalle säädetyt tehtävät määräytyvät Euroopan neuvoston ja komission asetuksissa, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa 2007–2013 sekä kansallisissa laeissa ja säädöksissä. Sopimuksen sisältöön ei ole juurikaan mahdollista vaikuttaa kuntien taholta. Sopimuksen ja sen liitteiden sisältö ratkeaa vuoden 2012 aikana, jolloin lopullinen sopimus laaditaan.

3.3 Sopimukset ja kustannusten jako

Yhteistoiminta-alueen ensisijaiseksi sopimusmalliksi laadittiin malli, jossa ei ole yhteistä toimielintä kuten yhteislautakuntaa. Tutkija tutustui useaan sopimusluonnokseen eri puolilta Suomea. Sopimussyhteistyömallin laadinnan tukena käytettiin lopulta Kerimäen ja sen naapurikuntien sopimusluonnosta, jonka

pohjalta kirjoitettiin Etelä-Karjalan kuntien yhteistoimintasopimusluonnos sopimusyhteistyökuntien valtuustojen käsittelyä ja lopullista hyväksyntää varten.

Toiseksi vaihtoehdoksi laadittiin alustava luonnos isäntäkuntasopimusmallista, jossa yhteislautakunta on mukana. Tämän vaihtoehdon sopimusmallin laadinnan tukena käytettiin Mavin julkaisemaa mallia, jota muokattiin ja täydennettiin Etelä-Karjalan yhteistoiminta-alueelle sopivaksi. Sopimus jäi hyvin luonnosasteelle, sillä tämän vaihtoehdon kehittäminen päättyi varhaisessa vaiheessa virkamiestyöryhmän todettua sen sopimattomaksi Etelä-Karjalaan. Yhteislautakunnalle ei jäänyt varsinaisia tehtäviä tai päätäntävaltaa, kun maaseutuhallinnon tehtävät määräytyvät EU:sta ja MMM:stä käsin, joten isäntäkuntamalli oli täysin sopimaton Etelä-Karjalan tarpeisiin.

Sopimusmallien laadinnassa huomioitiin kaikkien jäsenkuntien hallitusten päätöksissä oleva seikka siirtää sopimuksella vain maaseutuhallinnon tehtävät uuden yksikön hoidettavaksi. Kehittämisen ja muut oman toimen ohella hoidetut tehtävät jäävät jäsenkuntien järjestettäväksi.

Yhteistoiminta-alueen kustannukset katetaan jäsenkuntien budjeteista nettokustannusperiaatteella. Mavin julkaisemissa ohjeissa kustannusten jaossa esitetään käytettäväksi kuntakohtaisia suhteellisia osuuksia, joita voidaan laskea eri muuttujilla. Tässä opinnäytetyössä esitettävissä kustannustenjakolaskelmissa ja kustannusvertailuissa käytettiin Mavin suosittamia muuttujia, joita ovat:

- a) tilojen lukumäärä
- b) peruslohkojen lukumäärä
- c) peltohehtaarit
- d) maksettu tuki euroina
- e) tukipäätösten lukumäärä.

Kustannustenjaon laskennassa ja vertailussa käytettiin virkamiestyöryhmän esityksestä lisäksi:

- f) kaikkien yllä mainittujen muuttujien keskiarvoa.

Yleisesti käytetty peruste kustannusten jakoon on ollut tukia hakeneiden tilojen lukumäärä, joka onkin varsin hyvä peruste etenkin silloin, jos tilojen koko ja

tuotantosuurajakaumat ovat samanlaisia. Ennakolta tiedettiin Etelä-Karjalan kuntien poikkeavan tilakoon ja tuotantoajakauman osalta hyvin paljon toisistaan. Tämän perusteella virkamiestyöryhmä esitti laskennassa käytettävän kaikkien viiden muuttujan suhteellista keskiarvoa. Kuntajohtajista koostuva KOKO-työvaliokunta päätti kustannustenjaossa käytettäväksi kunnittaisia tukihaun peltohehtaareja ja ota-tehtävien kustannukset lasketaan erikseen (pöytäkirja 6/2011).

3.4 Tehtävät ja henkilöresurssit

EU:n osittain tai kokonaan maksamien tukihakemusten eri käsittelyvaiheet on eriytettävä viiden eri käsittelijän kesken (laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010). Eriyttämistä vaativat tuet ovat LFA-, ympäristö- ja eläinten hyvinvoinnin tuki. Muiden tukien osalta käsittelyvaiheiden eriyttäminen on tois- taiseksi hiukan väljempää.

Etelä-Karjalan kunnissa on 9,3 agrologikoulutuksen saanutta viranhaltijaa ja toimistoagrologia hoitamassa hiukan yli 1 600 maatilaa tukihallintoa. Kaikilla vakinaisen viran- ja toimenhaltijoilla on oikeus siirtyä Lappeenrannan kaupungin palvelukseen. Tätä opinnäytetyötä laadittaessa ei ole vielä tiedossa, haluavatko kaikki siirtyä vai onko odotettavissa muita ratkaisuja. Kolme viranhaltijaa on elä- köitymisen kynnyksellä juuri uuden yksikön aloittaessa toimintansa.

Henkilöstön tehtävien määrittelyssä ja työnjaossa tutkija käytti Mavin julkaise- maa Maksajavirastosopimuksen liitettä numero 1, jossa hallinto- ja valvontajär- jestelmä on kuvattu (Maksajavirastosopimusmalli 2010b). Tämän pohjalta tutkija laati esimerkinomaisen mallin tehtävien eriyttämisestä ja jakamisesta usean viranhaltijan kesken.

Teemahaastatteluvaihe tapahtui virkamiestyöryhmän kokouksissa, jossa osal- listajat ilmaisivat mielipiteitään maaseutuhallinnon uudistuksesta ja sen etene- misestä Etelä-Karjalassa. Tarkempien mielipiteen ilmausten saamiseksi tutkija suoritti vielä sähköpostitse kyselyn teemoitetuilla kysymyksillä.

Keskusteluissa ja sähköpostikyselyssä Etelä-Karjalan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille oli neljä teemakysymystä. Mielipiteet ja vastaukset on raportoitu tässä opinnäytetyössä ilman kvantifiointia, koska vastausten lukumääriä ei ole kirjattu muistiinpanoihin sekä kokonaisaineiston määrä on hyvin pieni.

3.5 Hallinto- ja johtosäätöjen kehittämisaineisto

Hallintosäännön laatimisen tueksi käytettiin lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) 1 §:n tehtäväluetteloa ja yhteistoimintasopimusmallissa olevia organisatorisia määritelmiä.

3.6 Aineiston käsittely ja analysointi

Yhteistoiminnan mallisopimuksia muokattiin virkamiestyöryhmän esitysten ja KOKO-työvaliokunnan päätösten mukaisesti sekä muualta Suomesta koottujen sopimusluonnosten pohjalta. Yhteistoimintasopimus voi vielä muuttua jäsenkuntien poliittisten päättäjien käsittelyssä.

Kustannustenjakoa laskettaessa käytettiin Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tilastoaineistoa vuodelta 2010 (Tietoa Etelä-Karjalan kunnista 2011). Aineistosta poimittiin kuntakohtaisesti laskennassa käytetyt eri muuttujat. Laskennassa käytettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmistoa. Kuntien maaseututoimien toteutuneet kustannukset sisälsivät paljon erittelemättömiä ote-tehtävien kuluja, jotka eivät liity maaseutuhallinnon tehtäviin. Näiden kustannustietojen käyttäminen laskennassa oli mahdotonta, sillä tulokset olisivat sisältäneet sinne kuulumattomia kuluja sekä johtaneet epätosiin tuloksiin.

Kustannustenjakoa eri muuttujilla on laskettu suhteellisina osuuksina. Euromääräiset laskelmat on tehty Agrologien liiton vuoden 2011 palkkakyselyn tulosten (Agrologit-lehti 4/2011) perusteella sekä Savitaipaleen kunnan maaseututoimen muita toimintakuluja mukailleen. Etelä-Karjalan Seudullisen maaseututoimen kustannukset muodostuvat palkoista, sivukuluista, vuokrasta sekä toimisto-, koulutus- ja matkakuluista.

Virkamiestyöryhmän kokouksien ja teemakyselyn tuloksia analysoitiin sisällön analyysimenetelmällä. Analyysissä keskityttiin vain selvästi ilmaistuihin mielipiteisiin. Lopputulokset koottiin teemakysymysten mukaisesti ryhmiteltyinä. Varsinaista kvantifiointia ei käytetty, koska muistiinpanoihin ei ollut tallennettu saman mielipiteen ilmaisseiden lukumääriä.

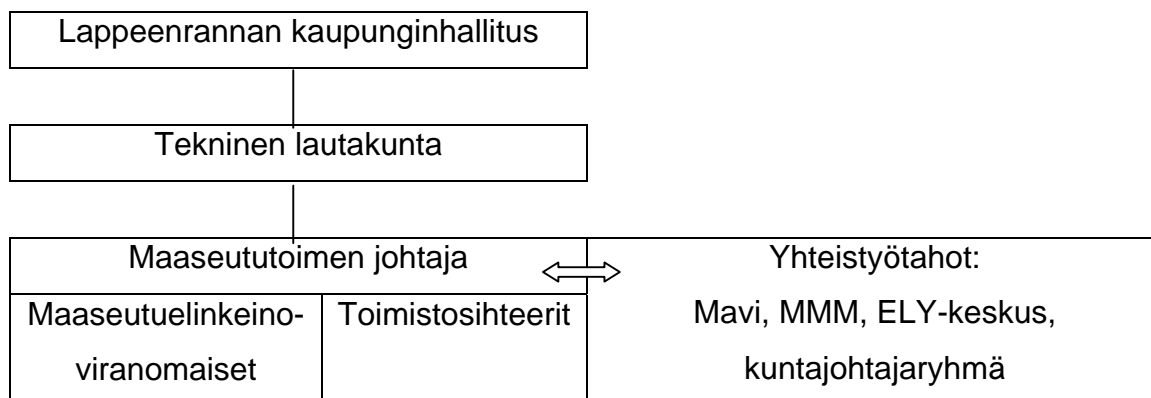
Hallintosäännön tekstiesitykseen muokattiin lakitekstin sisältöä käytännönläheisempään muotoon kuvaamaan seudullisen maaseutuhallinnon tehtäviä. Yhteistoimintasopimusmallissa kuvattu hallinto- ja organisaatio-osa muokattiin hallintosääntöön sopivaksi.

4 Kehittämistulokset

4.1 Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat

4.1.1 Sopimussyhteistyömalli

Sopimussyhteistyömalli (liite 1) ilman yhteislautakuntaa perustuu sopimuksessa määriteltyihin asioihin, joista vuosittain päättävät Lappeenrannan kaupungin toimielimet. Merkittävimpänä vuosittain käsiteltävänä asiana on vuositalousarvio. Sopimuskunnille raportoidaan toiminnasta ja niillä on oikeus saada tietoja yksikön toiminnasta sekä taloudesta. Sopimussyhteistyömallissa uuden yksikön organisaatio on hyvin kevyt ja yksinkertainen.

Kuvio 1. Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen organisaatio

Sopimuksen käytännön toteutusta seuraa ja talousarvion valmistelua linjaa sopimuskuntien kuntajohtajaryhmä. Seudullisen maaseututoimen asiakkaille järjestetään palautetilaisuuksia ja asiakastytyväisyyskyselyjä.

Seudullisen maaseututoimen ja Mavin välille solmitaan maksajavirastosopimus. Tällä kirjallisella sopimuksella Mavi siirtää tietyt maksajavirastotehtävät kuntatasolle. EU edellyttää kirjallista sopimusta, jossa tehtävät on määritelty hyvin tarkasti.

Henkilöstön siirtyminen vanhoina työntekijöinä Lappeenrannan kaupungin palvelukseen on turvattu työsopimuslain (L449/2007), kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (L3024/2003) ja liikkeen luovutusta koskevien säännösten mukaisesti. Lait ja säännökset eivät anna henkilöstölle irtisanomissuojaa. Tutkija, virkamiestyöryhmä ja KOKO-työvaliokunta esittivät yksimielisesti viiden vuoden irtisanomissuojan ottamista sopimukseen mukaan, kuten Paras-puitelain (L169/2007) tai kuntaliitosten puitteissa siirtyneillä vakinaisilla viran- ja toimenhaltijoillakin on.

Alueellinen maaseutuhallinto edellyttää työhön osallistuvaa johtajaa vastaamaan toiminnasta ja maksajavirastosopimuksen noudattamisesta (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010). Yhteistoimintasopimusmalliin tutkija esitti maaseutujohtajan valintaa niin, että hän voi aloittaa viranhoidon 1.7.2012. Johtajalla on paljon tehtävää jo vuoden 2012 puolella valmistelluun ensimmäistä talousarviota, erilaisia sopimuksia ja työsuunnitelmaa huomi-

oiden tukitehtävien eriyttämisen. Johtajan valinnan tutkija esitti toteutettavaksi sisäisellä haulla sillä kunnanhallitusten liittymispäätöksissä oli selkeä viesti maaseutuhallinnon kustannusten pysyttämiseksi ennallaan. Tehtävien hoitamiseksi ei ole myöskään tarvetta palkata lisää henkilöstöä. Yksikön johtajan valinta esitetään myös KOKO-työvaliokunnan päätöksellä (pöytäkirja 6/2011) suoritettavaksi ensisijaisesti sisäisellä hakumenettelyllä jotta henkilöstön määrää ei kasvatettaisi.

Kuva 1. Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen sijainti, toimialue ja toimipisteet

Toimistojen ja lähipalvelupisteiden säilyttäminen ennallaan jäsenkunnissa oli kaikkien osapuolien yksimielinen esitys sopimukseen. Kuviossa 2. on esitetty, Etelä-Karjalassa on kaikkiaan kahdeksan maaseututoimistoa. Imatralla, Rautjärvellä ja Ruokolahdella on Imatran Kehitysyhtiön kanssa sopimus, jolla näiden kolmen kunnan maaseututoimi hoidetaan keskitetysti Imatran toimistosta käsin. Näin ollen Rautjärvellä ja Ruokolahdella ei ole maaseututoimistoa. Sähköisen haun yleistyminen, tilaluvun lasku ja lähivuosien mahdolliset kuntaliitokset antavat varmasti aihetta tarkastella uudelleen lähipalvelupisteiden määrää ja sijaintia. Toimipisteen lakkauttaminen edellyttää sopimusmallin mukaan sopimuskuntien yksimielistä päätöstä.

Yhteistoimintasopimusmalliin esitettiin, että sopimuskunnat järjestävät kalustetut toimitilat alueen kahdeksalle maaseututoimistolle. Toimitilavuokrat sisällytetään yhteisiin kustannuksiin, jotka laskutetaan sopimuskunnilta. Kunnat antavat arkistotilat maksutta maaseututoimen käyttöön vaikka arkistot ovatkin Lappeenrannan kaupungin vastuulla.

4.1.2 Isäntäkuntasopimusmalli

Isäntäkuntasopimusmalli poikkeaa sopimusyhteistyöstä lähinnä yhteislautakunnan osalta. Yhteislautakunnassa on luottamushenkilöedustus kaikista jäsenkunnista, ja se toimisi Lappeenrannan kaupungin organisaatiossa. Kaikkien kunnanhallitusten toukokuun 2011 yhteistoiminta-alueeseen liittymispäätöksistä ilmenee, että yhteistoimintaan siirrettäviä tehtäviä ovat vain lakisääteiset maaseutuhallinnon tehtävät. Yhteislautakunnalla ei ole päätösvaltaa näiden asioiden käsittelyssä, sillä niiden käsittelystä määräävät lait ja asetukset ilman paikallista soveltamista. Vuositasolla lautakunnalla olisi vain vähän tai ei ollenkaan käsiteltäviä asioita.

Vertailtaessa lakisääteisten maaseutuhallinnon tehtävien soveltumista sopimusyhteistyö- sekä isäntäkuntasopimusmalliin virkamiestyöryhmä totesi sopimusyhteistyömallin soveltuvimmaksi. Tämän perusteella isäntäkuntamallin kehittäminen lopetettiin alkuvaiheessaan. Tutkija esitti myös virkamiestyöryhmässä tilanteeseen sopimattoman isäntäkuntamallin kehitystyön päättämistä, jotta rajallisia kehitysresursseja voidaan suunnata toimivamman malliin kehittämiseen.

Kouvolan, Salon ja Järvi-Pohjanmaan kuntien maaseutupalvelut kattavat maaseutuhallinnon lisäksi kehittämistehtäviä, yksityistieasioita, vesihuoltoa ja laajasti kaikkea maaseutua koskevia asioita. Näihin soveltuu ja tarvitaan lautakuntaa. Järvi-Pohjanmaan kolmen kunnan yhteistoiminta-alueella toimitaan isäntäkuntamallilla ja siellä on yhteislautakunta.

Muutamissa Etelä-Karjalan kunnissa on maaseutulautakunta tai -jaosto käsittelemässä ja päättämässä kunnallisia kehitysasioita. Nämä toimielimet voivat jat-

kaa kunnallista tehtäväänsä edelleen ilman estettä myös seudullisen maaseututoimen aikana.

4.1.3 Taloudelliset näkökohdat

Kunnat saavat korvamerkitsemättömässä valtiovavussa rahoitusta maaseutuhallinnon kustannuksiin. Valtiovavun määrä ei kata kokonaan kustannuksia, joten kuntien omista varoista katetaan osa maaseutuhallinnon kuluja. Eri tahot kuten Kuntaliitto ja maaseutuhallinnon uudistuksen valmistelutyöryhmä ovat yrittäneet selvittää valtiovavun määrää, mutta kohdentamattomasta avustuksesta määrän selvittäminen on mahdotonta.

Yhteistoiminta-alueeseen siirryttäessä on kunnittaisen kustannustenjaon laske-
miseksi erilaisia vaihtoehtoja. Tässä esitettävät laskentatulokset perustuvat vuoden 2010 Tiken tilastolukuihin, Agrologien Liiton vuoden 2011 palkkatutkimukseen, Savitaipaleen kunnan maaseututoimen vuoden 2010 kustannuksiin ja lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) määritelmään maaseutuhallintoyksikön minimikoosta.

Suhteelliset kustannusosuudet kunnittain laskettiin tilalukujen, peltolohkojen lukumäärän, peltohehtaarien, tukieurojen ja tukipäätösten lukumäärän suhteessa. Virkamiestyöryhmän esityksestä laskettiin myös kunnittaiset kustannusosuudet eri muuttujien keskiarvona. Tällöin tilarakenteesta johtuva suhteellisten osuuksien vaihtelu saatiin mahdollisimman pieneksi.

Virkamiestyöryhmän vaihtoehtoinen esitys (muistio 2/2011) laskea kustannukset kirjanpidossa sopimuskunnittain koettiin Lappeenrannan taloushallinnossa liian työlääksi. KOKO-työvaliokunta päätti (pöytäkirja 6/2011) loppujen lopuksi, että kuntien välisessä sopimuksessa esitettävä kustannustenjako viranomaisytyöstä lasketaan tukihakemuksilla ilmoitettujen peltohehtaarien mukaan. Lisäksi tarvittiin selvitys kunnittain viranomaistyön määrästä suhteesta ote-tehtäviin, jotka laskutetaan kunnittain erikseen. Perusteluna päätökselle oli, että kunnittaiten peltohehtaarimäärien oletetaan pysyvän vuosittain melko vakiona ja yhdellä muuttujalla kustannustenjaon laskenta on mahdollisimman yksinkertaista.

Maaseutuelinkeinoviranomaisten oto-tehtävien määrä on erisuuruinen sopimuskuntien välillä, jolloin niistä tarvitaan erillislaskutus.

Taulukossa 1 eri muuttujilla suhteellisia maksuosuuksia laskettaessa tulokset vaihtelivat eri muuttujien välillä melko vähän. Kunnittainen vaihtelu johtui tilojen kokoeroista, peruslohkojen koosta ja tilojen tuotantosuunnista.

Taulukko 1. Kuntakohtaiset kustannusosuudet suhteellisina osuuksina eri muuttujilla laskettuina vuoden 2010 tilanteessa

Kunta	Suhteelliset osuudet eri muuttujilla, %					
	Tilat, kpl	Lohkot, kpl	Pelto, ha	Tuki, eurot	Pää-tökset, kpl	Kes-kiarvo
Imatra *)	3,7	3,4	4,0	3,1	3,3	3,5
Lappeenranta	35,9	36,9	38,4	35,7	34,7	36,4
Lemi	6,5	6,8	5,4	5,5	6,9	6,2
Luumäki	10,4	9,6	11,3	10,3	9,1	10,2
Parikkala	17,9	17,0	18,8	21,7	20,1	19,1
Rautjärvi *)	4,0	3,9	3,9	4,2	4,1	4,0
Ruokolahti *)	6,7	6,1	5,1	5,2	6,6	5,9
Savitaipale	7,8	9,2	7,8	9,0	8,3	8,4
Suomenniemi	1,8	1,8	1,2	1,1	1,7	1,5
Taipalsaari	5,3	5,3	4,1	4,2	5,2	4,8
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

*) Yhteinen maaseututoimi Imatran kehitysyhtiössä.

Verrattaessa peltohehtaarien mukaisia maksuosuuksia eri muuttujien keskiarvojen mukaisiin maksuosuuksiin on nähtävissä, että maksuosuuksien nousu oli suurin Lappeenrannan kohdalla ollen kaksi prosenttia. Vastaavassa vertailussa Luumäen maksuosuus nousi 1,1 prosenttia. Muilla kahdeksalla kunnalla maksuosuuksien muutos suuntaan tai toiseen jäi alle prosentin, joka on hyvin vähämerkityksinen ero maksuosuuksien suuruudessa.

Etelä-Karjalan kuntien maaseutuhallinnon kuluista ei ole saatavissa vain viranomaistehtävistä aiheutuneita kuluerittelyjä. Tässä opinnäytetyössä laskenta on tehty muihin luotettaviin tietoihin perustuen kuten Agrologien liiton palkkatutkimukseen ja tutkijan työnantajakunnan Savitaipaleen maaseututoimen budjetin toteumaan. Kunnittaisten oto-tehtävien suhteellisen määrän selvittämiseksi käytettiin laskennassa Lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa

(L210/2010) 4 §:n määräystä maaseutuhallintoyksikön minimikoosta. Laskennassa ei ole mukana toimistotyöntekijöiden palkkakuluja, sillä sähköisen tukihaun yleistymisen myötä vakinaisten toimistotyöntekijöiden tarve maaseutuhallinnossa tulee olemaan hyvin pieni. Näiden seikkojen takia seudullisen maaseututoimen ja kunnittaisten euromääräisten kustannusten laskentatulokset ovat suuntaa antavia, eikä niitä voi käyttää aivan suoraan uuden yksikön budjetin pohjana.

Etelä-Karjalan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat kaikki olleet yhtä lukuun ottamatta yli 10 vuotta virassaan ja saavat täydet määrävuosikorotukset. Agrologien liiton vuoden 2011 palkkakyselyn perusteella yli 10 vuoden työkokemuksella olevan maaseutuelinkeinoviranomaisen keskipalkka oli 2 831 €/kk. Palkkaan liittyvä lomakorvausprosentti on kuusi ja sivukulukerroin 1,31. Edellisen perusteella yli 10 vuotta palvelleen maaseutuelinkeinoviranomaisen palkkakulut ovat 47 173 euroa vuodessa. Seudullisessa maaseututoimessa tulee aloitusvaiheessa olemaan 9,3 maaseutuelinkeinoviranomaista ja heidän vuoden 2011 tasossa laskettu palkkakulunsa on 438 709 euroa vuodessa.

Muut toiminnasta aiheutuneet kulut, kuten toimisto-, koulutus- ja matka ja muut kulut olivat Savitaipaleen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella vuonna 2010 yhteensä 3 379 euroa. Yhteensä 9,3 maaseutuelinkeinoviranomaisen muut toiminnasta aiheutuvat kulut vuoden 2010 tasossa ovat tämän perusteella 31 425 euroa vuodessa.

Edellisen perusteella yhden viranhaltijan palkka- ja muut toimintakulut ovat 50 552 euroa vuodessa. Yhteenlasketut Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen 9,3 viranhaltijan palkka- ja muut toimintakulut ovat vuoden 2010–2011 tasolla laskettuna 470 134 euroa vuodessa. Tässä summassa ovat teoreettisesti laskettuina kaikkien kymmenen kunnan maaseututoimien palkka- ja toimintakulut lukuun ottamatta toimistovirkailijoiden ja seudullisen maaseututoimen johtamisen palkka- sekä toimintakuluja.

Laissa Maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) edellytetään vähintään 800 maatilaa ja viiden viranhaltijan toiminnallista kokonaisuutta, josta

tulee laskennallisesti 160 maatalan tukiasioiden käsittely yhtä 100 prosentin työajalla olevaa virkailijaa kohti. Tästä johdettuna virkailija, jolla on 160 tai sitä useamman maatalan tukiasioiden käsittely tehtävänään toimii 100-prosenttisesti viranomaistyössä. Alle 160 maatalan tukiasioita hoitavan virkailijan työajasta on osa oto-työaikaa, ja se on riippuvainen tilaluvusta. Tällä laskentatavalla pyritään kuvaamaan tilannetta vuodesta 2013, jolloin seudullinen maaseututoimi käynnistyy ja maataloustukien käsittelyvaiheet eriytetään viidelle virkailijalle. Eriyttäminen tulee lisäämään maataloustukien käsittelyyn kuluvaan aikaan verrattuna nykyiseen tilanteeseen.

Taulukko 2. Viranomaistyöajan ja oto-työajan suhteelliset osuudet kunnittain.

Kunta	Viranhaltijat, lkm	Tilat, lkm v. 2010	Viranomais- työtä, %	Oto-työtä, %
Imatra Rautjärvi Ruokolahti	1,0	251	100	0
Lappeenranta	3,0	628	100,0	0,0
Lemi	1,0	114	71,2	28,8
Luumäki	1,0	182	100,0	0,0
Parikkala	1,0	313	100,0	0,0
Savitaipale	1,0	137	85,6	14,4
Suomenniemi	0,3	31	58,1 *)	41,9 *)
Taipalsaari	1,0	93	58,1	41,9

*) Huom. laskettu 30 prosentin työajalla olevalle viranhaltijalle.

Uudessa seudullisessa maaseututoimessa maaseutuelinkeinoviranomaiset toimivat kokoaikaisesti viranomaistyössä Imatran Kehitysyhtiön alueella, Lappeenrannassa, Luumäellä ja Parikkalassa. Tilaluvultaan alle 160 maatalan kunnissa kuten Lemillä, Savitaipaleella, Suomenniemellä ja Taipalsaarella työaikaa riittää myös oman toimen ohella tehtäviin muihin kunnan töihin.

Taulukko 3. Seudullisen maaseututoimen kulujen jakauma viranomaistyöhön peltohehtaarien suhteessa ja oto-työhön oto-työajan suhteessa.

Kunta	Viranhaltijat, lkm	Viran- omaistyön kustannuk- set, €/v	Oto-töiden kustannuk- set, €/v	Kustannuk- set yhteen- sä, €/v
Imatra Rautjärvi Ruokolahti	1,0	54 268	0	54 268
Lappeenranta	3,0	161 549	0	161 549
Lemi	1,0	22 544	14 180	36 724
Luumäki	1,0	47 749	0	47 749
Parikkala	1,0	79 205	0	79 205
Savitaipale	1,0	32 936	7 093	40 029
Suomenniemi	0,3	5 108	6 196	11 304
Taipalsaari	1,0	17 445	20 656	30 101
Yhteensä	9,3	420 804	48 125	468 929

Kustannusten laskenta kunnittain viranomaistyöhön peltohehtaarien suhteessa osoittaa kustannusten olevan suuremmat niissä kunnissa, joissa peltohehtaareja on paljon, ja pienemmät niissä kunnissa, joissa peltohehtaareja on vähän. Maataloustukien käsittelyssä tehtävien eriyttäminen viidelle virkailijalle edellyttää viranomaistyön tekemistä ristiin kunnasta toiseen. Esimerkiksi Parikkalan korkeahko maksuosuus selittyy sillä, että siellä on paljon peltoa ja sen seurauksena enemmän maataloustukien käsittelytyötä. Tätä työtä käydään tekemässä naapurikunnista käsin eriyttämissäännösten mukaan, ja Parikkala vastaa näistä kustannuksista peltohehtaarien suhteessa.

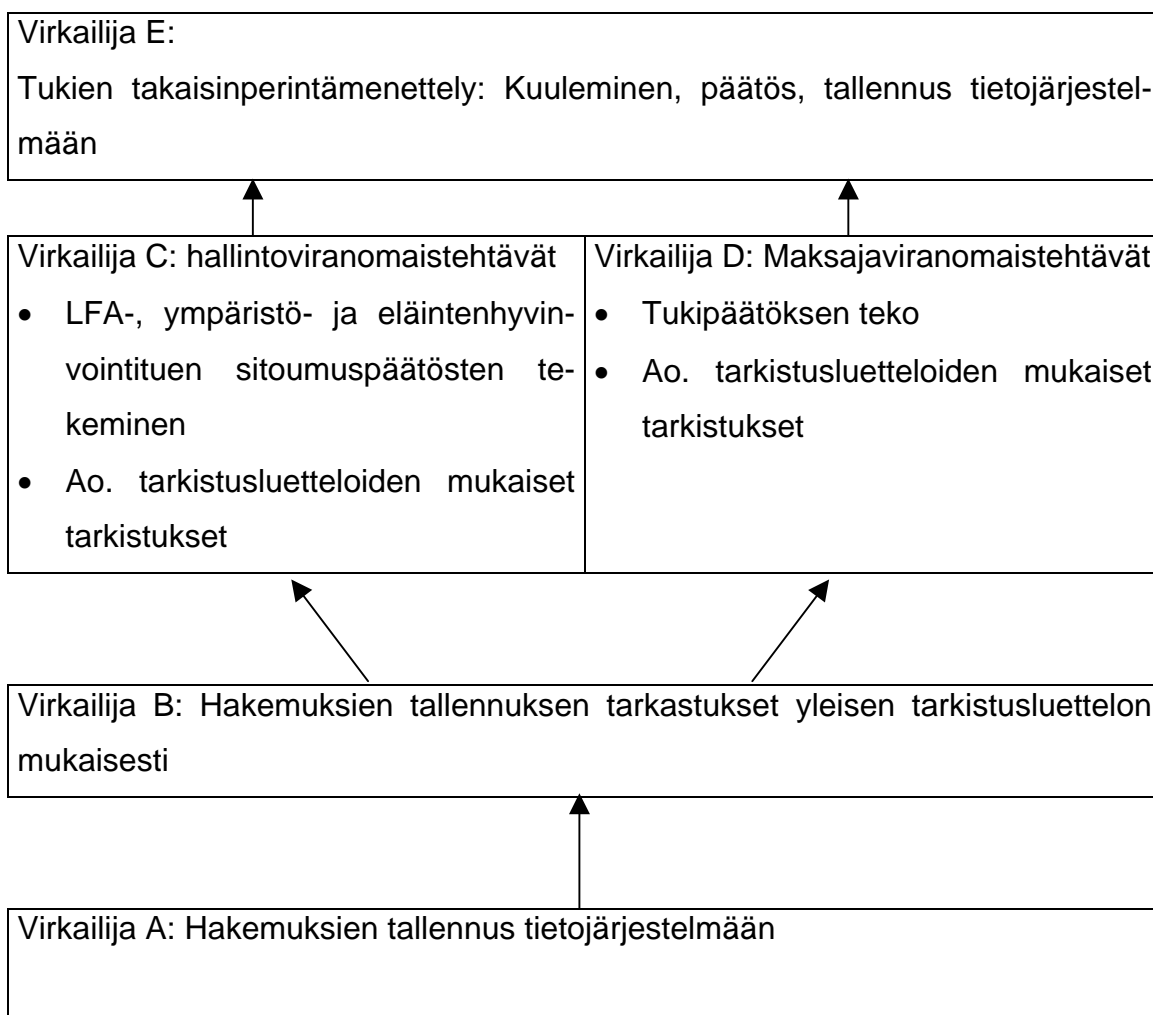
Taulukossa 2 Lemin, Luumäen, Savitaipaleen, Suomenniemen ja Taipalsaaren viranomaistyön ja oto-työn yhteenlaskettu maksuosuus jää alle yhden viranhaltijan vuosikustannuksen, joka on 50 552 euroa. Tämä nostaa esiin kysymyksen, onko peltohehtaarien suhteessa laskettu kustannusten jako tähän tilanteeseen paras mahdollinen. Toisaalta käytäntö on osoittanut, että yhden viranhaltijan työaika riittää yli 160 maatalon tukiasioiden käsittelyyn, joten taulukon 2 tuloksia

on pidettävä vain suuntaa antavina. Kunnista, jossa oma kustannusosuus jää alle yhden viranhaltijan vuosikustannuksen, on käytävä tekemässä maataloustukien eri käsittelyvaiheita naapurikunnissa, jotka puolestaan kustantavat tämän työn korkeammalla maksuosuudellaan.

4.2 Tehtävät ja henkilöresurssit

4.2.1 Tehtävien eriyttäminen ja henkilöstön tarve

LFA-, ympäristö- ja eläinten hyvinvoinnin tukien käsittely kahdeksassa eri toimipisteessä eriytettyinä kussakin niistä viidelle virkailijalle vaatii aivan uudenlaista työsuunnitelmaa ja seuranta entiseen hallintomalliin verrattuna. Kyseisten tukien saamiseksi viljelijät tekevät viiden vuoden sitoumukset. Tämän takia tukien käsittelyn eriyttäminen tulee järjestää myös viiden vuoden jaksoissa. Tällä hetkellä Tukisovellus-ohjelmassa ei ole vielä mitään eriyttämistä ohjaavaa toimintoa. Tukisovellusohjelman uudistustyö on käynnissä, ja sen on suunniteltu olevan valmis käyttöön 2015, jolloin myös tukihakemukset jätetään vain sähköisinä. Tällä hetkellä eriyttämisen seuranta on hoidettava taulukoimalla virkailijoiden tehtävät ja jakamalla viljelijät aakkosten perusteella käsittelyryhmiin.

Kuvio 2. Tehtävien eriyttämisen peruseriaate viiden toimihenkilön kesken

Etelä-Karjalassa on ollut vanhastaan kolme seutukuntaa, joissa on totuttu yhteistyöhön kuntien välillä. Etelä-Karjalan maaseutuhallinnon tehtävien eriyttämisen kannalta on jo siis olemassa melko tasakokoiset kolme tiimialuetta, joissa kussakin on noin 500–600 maatilaa. Tarvittaessa virkailijat työskentelevät naapuritiimin alueella. Tiimialueittain työskentely säästää matkakustannuksissa ja työaikaa kuluu mahdollisimman vähän matkusteluun toimipisteiden välillä.

Kolmessa tiimialueessa työskennellen kullekin virkailijalle tulisi 500–600 maatilan tukiasioiden eri vaiheita käsiteltäväksi. Tämä säilyttäisi jonkinasteisen tunnetun ja tuttuuden tunteen tilojen asioihin. Viljelijät ovat tottuneet, että heidän tilansa asiat tunnetaan ja muistetaan kunnan maaseututoimistossa. Tällainen

löyhässä tiimissä seutukunnittain työskentely ylläpitää myös EU:n läheisyysperiaatetta.

Parikkala-Imatran seutu toimisi yhtenä tiimialueena, jossa on 564 maatilaa neljän kunnan alueella. Erityisesti Parikkalan kunnassa on suuria lypsykarjatiloja, mikä lisää käsiteltävien tukiasioiden määrää. Imatran, Ruokolahden ja Rautjärven maaseutuhallinnon on hoitanut Imatran Kehitysyhtiö yhden viranhaltijan ja toimistosihteerin voimin. Viranhaltija Imatran kehitysyhtiöstä on eläköitymässä vuoden 2014 aikana. Parikkalassa on myös yhden viranhaltijan ja toimistosihteerin toimisto. Tehtävien eriyttämistä vaativien tukien käsittelyyn sinne tarvitaan kolme virkailijaa aika ajoin naapuritiimien puolelta.

Lappeenrannan kaupunki toimisi toisena tiimialueena, ja siellä on jo nyt tarvittavat viisi virkailijaa. Siellä on 628 maatilaa ja hyvin monipuolista tuotantoa. Lappeenranta on pystynyt eriyttämään tukien käsittelyn vaaditulla tavalla jo ennen seudullisen maaseututoimen perustamista. Siellä yksi viranhaltija on eläköitymässä vuoden 2014 aikana.

Kolmannen tiimialueen muodostaisivat viisi Länsi-Saimaan kuntaa, joissa on neljä viranhaltijaa vuoden 2013 alusta ja lisäksi on toimistohenkilöstöä tallennusapuna. Suomenniemen viranhaltija eläköityy vuoteen 2013 mennessä. Länsi-Saimaalla on 557 maatilaa, ja seudulla on suuria lypsykarjatiloja. Suomenniemen kunta suunnittelee kuntaliitosta mahdollisesti Etelä-Savoon päin. Suomenniemellä on 34 maatilaa, joten sen mahdollinen poisjäänti ei paljoakaan vaikuta tiimialueen tilalukuun.

Eläkkeelle siirtyvien viranhaltijoiden virkojen täyttäminen on täysin riippuvainen tilaluvun ja peltoalan kehityksestä sekä toimipisteiden säilymisestä. Tilaluku on laskenut viime vuosina noin 3 prosentin vuosivauhtia, mutta peltoala on pysynyt ennallaan.

Taulukko 4. Esimerkki Savitaipaleen LFA-, ympäristö- ja eläinten hyvinvoinnin tukihakemusten käsittelyn jakamisesta viidelle viranhaltijalle, numerot 2-6 ja yhdelle tallentajalle, numero 1.

Tilaryhmät	Tallennus A	Tall.tark. B	Hallintoviranom. teht. C	Maksajaviranom. teht. D	Takaisinper. E
Aapro, H. – Hölsä, P. 28 tilaa	1	2	3	4	5
Hölsä, V. – Koskinen, J. 28 tilaa	1	3	4	5	6
Kouvo, A. – Lapatto, J. 27 tilaa	1	4	5	6	2
Lapatto, P. – Nikkilä, N. 27 tilaa	1	5	6	2	3
Nio, I. – Väisänen, H. 27 tilaa	1	6	2	3	4

Taulukosta 4 käy ilmi, että tehtävien eriyttäminen tarkoittaa sitä, ettei sama virkailija saa tehdä kahta käsittelyvaihetta koskien yhden tilan tukihakemusten käsittelyä. Jakamalla kunnan tilat tasasuuriin ryhmiin saadaan eri käsittelyvaiheita jokaiselle virkailijalle ja työmäärä tasaisemmaksi pitkin vuotta. Tallennusvaihe A painottuu huhti-kesäkuulle, jolloin päätukihaun hakemukset tallennetaan. Sen jälkeen heinäkuussa on tallennuksen tarkastusvaihe B. Hallintoviranomaistehtävien C suurin työhuippu on sitoumusten jättövuoden kesä-heinäkuussa. Maksajaviranomaistehtävät D painottuvat vuosittain loppuvuodelle ja uuden vuoden alkuun. Takaisinperintöjä E ei tule läheskään joka tilalle, ja niitä on mahdollista tehdä ympäri vuoden. Takaisinperinnät tulee käsitellä kuuden kuukauden kuluessa niiden toteamisesta.

Taulukossa 4 esitetty tehtävienjako soveltuu kaikkiin sopimuskuntiin kolmelle tiimialueelle. Tehtävienjako toimii myös jakamalla maatilat aakkosten mukaan neljään tasasuureen ryhmään, jossa tallennuksen A tekevät toimistosihteerit ja neljä virkailijaa hoitavat neljässä maatilaryhmässä tehtävät B:stä E:hen.

Kaikki Etelä-Karjalan alueen maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat tehneet vuosittain kaikkia maataloustukien käsittelyvaiheita. Virkailijoiden kesken on mahdollista erikoistua eri tukimuotojen erikoisosaajiksi. Tämä erikoistuminen on sopivaa aloittaa vuonna 2013, jolloin tiedetään jokaisen virkailijan perusosaaminen ja erilaiset kiinnostuksenkohteet maataloustukien eri osa-alueille.

Yhteistoiminta-alueen aloittaessa vuoden 2013 alusta ovat myös LFA- ja ympäristötukisitoumukset suurimmalla osalla tiloja päättyneissä. On todennäköistä, että sitoumuksia jatketaan entisin ehdoin kahdella vuodella, koska uusi maaseutuohjelma ja sitomusehdot eivät näillä näkymin ehdi ajoissa valmiiksi. Yhteistoiminta-alueena työskentelyyn siirtyminen vaatii erityistä huolellisuutta tehtävien eriyttämisen suunnittelussa, jotta koko uusi sitoumuskausi onnistutaan toimimaan eriyttämissäännösten mukaan.

Seudullisen maaseututoimen johtajalla on tärkeä rooli suunnitella ja valvoa työnjakoa eriyttämistä vaativien tukien käsittelyssä maksajavirastosopimuksen mukaisesti. Hallinnoiva kunta ja seudullisen maaseututoimen johtaja laatii yksikön henkilöstöressurssien pohjalta maksajavirastosopimukseen liitteeksi hallinta- ja valvontajärjestelmän kuvauksen, jossa esitetään maksajavirastotehtävien organisointi kunnassa. Kyseinen liite kuvaa hyvin tarkasti henkilöittäin mitä käsittely- tai työvaihetta kukin tekee. Tämän perusteella Mavi valvoo tehtävien eriyttämisen toteutumista.

Etelä-Karjalan kunnissa maaseutuhallinnossa työskentelee nyt 9,3 viranhaltijaa ja vaihteleva määrä vakinaista ja osa-aikaista toimistohenkilöstöä. Viranhaltijoista on eläköityneissä kolme henkilöä vuoden 2014 loppuun mennessä. Tällä hetkellä ei ole vielä tiedossa, siirtyvätkö kaikki viranhaltijat yhteistoiminta-alueen palvelukseen vai päätyvätkö muihin ratkaisuihin työurallaan. Etelä-Karjalassa on yhteistoiminta-alueen käynnistyessä 8 toimipistettä, ja riittävän palvelutason ylläpitämiseksi on tärkeää, että jokaisessa toimipisteessä on vähintään yksi viranhaltija toimistovirkailijoiden lisäksi ainakin kevään tukihaun aikana. Tukihaun kunnallisesta neuvonnasta pystyy vastaamaan vain asiaan perehtynyt maataloustukiammattilainen.

Viranhaltijoiden ja henkilöstön halukkuudesta siirtyä Lappeenrannan kaupungin palvelukseen on käynnissä juuri nyt kysely. Kyselyn tuloksien perusteella selviää siirtyvän henkilöstön lukumäärä sekä ammatillinen osaaminen. Kyselyn tuloksien ja tulevien eläköitymisten perusteella on ratkaistava henkilöstön sijoittuminen eri toimipisteisiin ja mahdollinen myöhempi lisähenkilöstön tarve.

Sähköisen tukihaun lisääntyminen ja vuoden 2015 alusta siirtyminen kokonaan sähköiseen tukihakuun vähentävät oleellisesti tallennuksessa käytetyn toimistohenkilöstön määrää. Tilaluvun lasku ja sähköisen tukihaun vaikutus työvoimatarvetta vähentävästi on huomioitava lähivuosien henkilöstötarpeen suunnittelussa. Tukihaun neuvonnan tarve todennäköisesti kasvaa tilakoon suurentuessa ja tukihaun sitä kautta mutkistuessa. Suorittavan henkilöstön tarve vastaavasti vähenee.

4.2.2 Henkilöstön sopeutuminen uuteen toimintaympäristöön

Virkamiestyöryhmän kokouksissa olivat useimmiten läsnä kaikki maaseutuelinkeinoviranomaiset. Keskustelu ja mielipiteiden ilmaisu oli vilkasta ja eteni puheenjohtajan johdolla esityslistan mukaan. Lisäksi tutkija teki sähköpostikyselyn kaikille 10 maaseutuelinkeinoviranomaiselle selkeämmän kuvan saamiseksi uudistuksen mukanaan tuomista tuntemuksista. Sähköpostikyselyyn tuli vastaukset neljältä henkilöltä. Kyselyssä oli neljä teemakysymystä seuraavista aiheista:

- 1) Henkilöstön tiedonsaanti uudistuksesta
- 2) Uudistuksen hyvät puolet
- 3) Uudistuksen huonot puolet
- 4) Uudistuksen uhkat henkilöstölle ja niistä selviytymisen keinot.

Tässä esitettävät tulokset ovat yhdistelmä kokouskeskusteluista ja sähköpostikyselyn vastauksista.

Tiedonsaanti uudistuksesta koettiin yleisesti ottaen riittäväksi. Sekavin ja epäselvin tilanne oli poikkeamaluopien hakuvaiheessa, kun ei tiedetty tulevista päätöksistä ja uusien alueiden muodostumisesta. Eräässä vastauksessa todetaan,

että asiaa on vatvottu niin kauan, ettei tiedonmurusilta ole voinut välttyä. Eräässä toisessa vastauksessa todettiin, että tietoa on aina saatavilla, jos on aktiivinen sitä hakemaan. Tiedotusvastuun koetaan nyt olevan uudistuksen valmistelusta vastaavalla Lappeenrannan kaupungilla sekä tarkemmin ottaen sen kehityspäälliköllä ja maaseutuasiamiehellä.

Uudistuksen hyvinä puolina nähdään toimintatapojen ja säädöstulkintojen yhtenäistyminen eri kunnissa. Töiden jakaminen ja osaamisen keskittäminen eri henkilöille koettiin positiivisena asiana. Joissakin vastauksissa todettiin, että ongelmatilanteita voidaan pohtia suuremmalla joukolla ja kaikkien ei tarvitse enää tietää kaikkea. Uudistuksen uskotaan tuovan aiempaa enemmän yhteyksiä kollegoiden kesken. Nyt tiedossa oleva toimipisteiden säilyminen koettiin hyväksi asiakaspalvelun kannalta. Sijaisuuksien ja tuurausten arvioidaan helpottuvan usean kunnan yhteistoiminta-alueella.

Huonoina puolina monen kunnan yksikössä nähdään työmäärän lisääntyminen tehtäviä eriyttäessä, ajan hukkaantuminen palavereihin ja matkustamiseen eri toimipisteiden välillä sekä kaiken kaikkiaan liian suuri toimialue. Toimialueen laajuuden myötä paikallistuntemuksen pelätään vähenevän. Paikallistuntemuksen vähenemiseen liittyy myös vastaus mahdollisista toimipisteiden yhdistämisistä tulevaisuudessa. Eräässä mielipiteessä todetaan suuri toimialue kalliiksi ja tehottomaksi. Huonoksi puoleksi arvioitiin sopimusyhteistyökuntien epähomogeenisyys, ja toimintatapoja yhtenäistettäessä pelätään suurempien kuntien käytäntöjen jyräävän pienempiensä käytännöt. Eräs vastaaja esittikin, että isomman kunnan pitäisi kuunnella ja ottaa ehdotuksia vastaan myös pienemmilta kunnilta.

Uhkakuvina koettiin usealta taholta työpaikkojen säilyminen ja irtisanomisvaara. Nämä mielipiteet ovat hiukan lieventyneet kuluneina viime kuukausina, kun työpaikkojen säilymiseen on tullut lisää varmuutta. Joillakin viranhaltijoilla olevien oto-tehtävien järjestäminen tai säilyttäminen tehtäväkuvassa koettiin epäselväksi sekä viranhaltijan ja nykyisen työnantajakunnan kannalta. Eräs vastaaja on huolestunut viranhaltijoiden sopeutumiskyvystä siirryttäessä hyvin itsenäisestä viranhoidosta suureen yksikköön ja yhdessä työskentelyyn. Työtehtävien mah-

dollinen muuttuminen tuo epävarmuutta tulevaisuuteen eräässä mielipiteessä. Epävarmuutta tulevaisuuden suhteen luo erään vastaajan mielestä joidenkin sopimuskuntien mielipiteiden jyrääminen. Jotkut vastaajista kertoivat, että eivät tunne pelkoa, sillä muutoksia on jo koettu ja katsotaan, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Uudistuksen uhkista, peloista ja epävarmuudesta selviytymiskeinoina nähtiin napakka ja osaava johtaminen, yhteisten pelisääntöjen löytäminen, ulkopuolisen maaseutuhallintoa ymmärtävän muutosvalmentajan apu ja yhteiset tapaukset työn ulkopuolella, jotta siviilipersonatkin tulevat tutuiksi. Johtamiseen liittyen toivottiin tehtävien jaosta ja tekemisen aikatauluista sovittavan ajoissa, jotta aikaa säästyy ja turhilta matkoilta vältytään. Eräässä kommentissa todettiin, että sovitut pelisäännöt vievät sutjakkaasti eteenpäin.

4.3 Hallintosäännöt

Voimassa oleva lainsäädäntö määrää ja ohjaa lakisääteisiä kunnan toimintoja. Hallintosäännön tarkoitus on esittää keskitetysti kunnan hallinnon luottamus- henkilö- ja viranhaltijaorganisaatio sekä vastuualueet (Savitaipaleen kunnan hallintosääntö 2010). Johtosäännöt ovat hallintosääntöä yksityiskohtaisempaa ohjeistusta, ja kunnassa voi olla omia, erillisiä johtosääntöjä kullekin lautakunnalle tai muulle organisaation osalle. Maaseutuelinkeinojen hallinnointi kunnissa on lakisääteistä toimintaa. Maaseutuhallintoon liittyvien lakien toimeenpano-ohjeistus on yksi osa kunkin kunnan hallinto- ja johtosääntöjä.

KOKO-työvaliokunta on hyväksynyt (pöytäkirja 6/2011) Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen yhteistyösopimusmallin, jossa ei ole yhteislautakuntaa. Kyseinen sopimusmalli on vielä käsittelemättä sopimussyhteistyökuntien hallituksissa ja valtuustoissa. Käsittely ja sopimuksen allekirjoittamiset tapahtuvat loppuvuoden 2011 aikana, minkä jälkeen Lappeenrannan kaupunki ilmoittaa Maaseutuvirastolle sopimuksen syntymisestä.

Virkamiestyöryhmälle on kaupungin kehitysjohtajan taholta suullisesti esitetty seudullisen maaseututoimen sijoittumista teknisen lautakunnan ja sen maa-

seutu- ja yksityistiejaoston alaisuuteen niin kuin on nykyinenkin kaupungin oma maaseututoimi. Kaupungin hallintosäännössä ja teknisen lautakunnan johtosäännössä on määritelty nykyisen maaseututoimen tehtävät ja vastuut. Lappeenrannan kaupungin hallintosääntöön ja teknisen lautakunnan johtosääntöön tulee muutoksia maaseututoimen muuttuessa seudulliseksi maaseututoimeksi vuoden 2013 alusta lähtien.

4.3.1 Maaseututoimen toimialue, henkilöstö ja tehtävät

Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen toimialue on koko Etelä-Karjala. Maaseututoimen viranhaltijat toimivat maaseutuelinkeinoviranomaisina yksikön johtajan alaisuudessa. Maaseutuhallinnon tehtävänä on päättää laissa maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) maaseutuelinkeinoviranomaiselle määrättyistä asioista, jotka ovat:

- viljelijätukiprosessiin liittyvät tehtävät
- maatalouden luopumistuki- ja eläkejärjestelmiin liittyvät tehtävät
- sato- tulva-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin liittyvät tehtävät
- hukkakauralakiin perustuvat tehtävät
- peruslohkorekisteriin liittyvät tehtävät
- tukioikeusrekisteriin liittyvät tehtävät
- eläintenpitäjärekisteriin liittyvät tehtävät.

4.3.2 Maaseututoimen johtajan asema, tehtävät ja vastuu

Maaseututoimen johtaja on viranomaistyöhön osallistuva yksikön päällikkö. Hän toimii esittelijänä maaseututoimeen liittyvien kaupungin luottamuselimien kokouksissa sekä sopimusyhteistyökuntien kuntajohtajaryhmän kokouksissa. Yksikön johtaja vastaa kaikkien maaseututoimen sopimusten voimassaolosta ja ylläpidosta. Johtajan nimittää virkaansa kaupunginhallitus ja johtajan sijaisen nimittää tekninen lautakunta.

Käytännön työn kannalta maaseututoimen johtajan tehtävä on laatia ja ylläpitää järjestelmä, jossa maataloustukien käsittely eriytetään lain maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (L210/2010) mukaisesti. KOKO-työvaliokunnan päätöksen (pöytäkirja 6/2011, § 4) mukaan tehtävien eriyttäminen maataloustukien käsittelyssä pitää hoitaa matkakustannukset minimoiden ja mahdollisimman taloudellisesti. Maaseututoimen johtajan tehtäviin liittyy viranomaistyön lisäksi yksikön taloudesta vastaaminen ja esimiesasemaan liittyvät alaisten töiden, koulutuksen, lomien ja vapaiden suunnittelu sekä koko maaseututoimen toiminnoista vastaaminen.

4.3.3 Sopimussyhteistyökuntien hallintosääntöjen muutokset

Maataloustukien käsittelyn siirtyminen Lappeenrannan kaupungin hallinnoimaksi aiheuttaa muutostarvetta sopimussyhteistyökuntien hallintosääntöihin maaseututoimen osalta. Aiemmat kohdat viranomaistyöstä maataloustukien käsittelyssä voidaan poistaa. Tilalle tulee maininta viranomaistehtävien hoidosta sopimusperustaisesti Lappeenrannan kaupungin toimesta. Kunnissa olevat maaseutulautakunnat ja jaostot voivat jatkaa toimintaansa edelleen ja tehdä kunnan määrittelemiä tehtäviä.

5 Pohdinta

Tämä opinnäytetyö on KOKO-työvaliokunnan ja sen asettaman virkamiestyöryhmän päätöksien sekä esitysten pohjalta laadittu Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen toteuttamissuunnitelma. Erityisen haasteellista oli työn tekemisen kuluessa useaan kertaan muuttuneet esitykset ja päätökset maaseutuhallinnon toteuttamistavoista. Toisena haasteena oli kehittää aivan uudenlaista seudullista organisaatiota, johon ei ole juurikaan olemassa kokemusperäisiä tai tukittuja malleja.

5.1 Sopimukset ja taloudelliset näkökohdat

Kehitystyön tuloksena syntyi yhteistoimintasopimusmalli, joka on organisatorisesti joustava ja toimii ilman yhteislautakuntaa. Tällä hetkellä sopimusmalli on varmasti toimiva, mutta se kaipaa muutoksia heti, jos toiminta-alueella syntyy kuntaliitoksia. Suurempien kuntien syntymistä valmistellaan Suomen hallituksen taholta. Kuntaministerin esityksiä uudesta kuntakartasta odotetaan julkaistavan loppuvuodesta 2011.

Kaikki yhteistoiminta-alueen kunnat päättivät yksimielisesti siirtää vain maataloustukien käsittelyn viranomaistehtävät uudelle yksikölle. Maaseudun kehittämisasiat jäivät siten sopimuksen ulkopuolelle. Tämä sopimusmalli jättää jäsenkunnille mahdollisuuden hoitaa oman kunnan maaseudun kehittämisasioita paikallisesti. On kuitenkin vaarana, että kehittämisasioita ei hoideta enää entisellä panostuksella, sillä kehittämisasioista vastanneet viranhaltijat siirtyvät Lappeenrannan kaupungin palvelukseen. Pienien maaseutukuntien kehittämiskysymykset ovat usein kuntien välillä hyvin samantyyppisiä, jolloin ne seudullisesti hoidettuina säästäisivät päällekkäiseltä työltä.

Oikeudenmukaista kustannustenjakotapaa haettaessa virkamiestyöryhmä tutkija mukaan lukien esitti uudelle yksikölle kunnittaista kustannusten kirjaamista. Tämä mahdollistaisi oto-töiden mukana olon samassa sopimuksessa, ja kukin kunta maksaisi todellisten kustannustensa mukaisesti. KOKO-työvaliokunta päätti kuitenkin kustannustenjaon perusteeksi kunnittaisten peltohehtaarien suhteessa tehtävän jaon.

Peltohehtaarien mukainen kustannustenjakotapa toimisi varmasti hyvin ja oikeudenmukaisesti, jos viranhaltijoilla olisi vain maataloustukien käsittelytehtävät ilman muutamissa kunnissa olevia oto-tehtäviä. Nyt oto-tehtävien kustannusosuus tulee perustumaan jonkinlaiseen työtehtäväkohtaiseen kirjanpitoon, joka voi olla vaikea toteuttaa tarkasti ja paikkansa pitävästi.

Vakinaisen henkilöstön siirtyminen vanhoina työntekijöinä uuden työnantajakunnan palvelukseen on taattu liikkeen luovutuksen periaatteen mukaan. Paraspuitelain (169/2007) synnyttämissä seudullisissa kuntapalveluyksiköissä ja

kuntaliitostapauksissa on lain mukainen viiden vuoden irtisanomissuoja. Laissa maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) ei tätä irtisanomissuojaa ole mainittu. Viiden vuoden irtisanomissuojan ottaminen yhteistoimintasopimukseen on siksi hyvä asia ja yhdenmukaistaa kuntien henkilöstön kohtelun erilaisissa yhteenliittymätilanteissa.

Seudullisessa maaseututoimessa on edessä viranhaltijoiden palkkojen ja palvelusuhteen ehtojen harmonisointi. Tällä pyritään jonkinasteiseen samapalkkaisuuteen samaa vaatavuustasoa tekevien työntekijöiden välillä. Nyt palkoissa olevia kunnittaisia eroja ei palkkojen harmonisoinnilla kuitenkaan kokonaan tasoiteta. Palkkojen eri suuruus periaatteessa samaa työtä tekevien kesken voi olla vielä vaikeasti hyväksyttävä ja aiheuttaa närää henkilöstön keskuudessa. Muissa palvelussuhteiden ehdoissa ei ole kovin suuria eroja kuntien välillä.

5.2 Tehtävät ja henkilöresurssit

Työnjako ja tukiasioiden käsittelyn eriyttäminen viiden virkailijan tehtäväksi mahdollisimman pienin kustannuksin edellyttää maaseututoimen johtajalta hyvää suunnittelua. Seudullisen maaseututoimen henkilöstön on varmasti syytä tehdä opintomatka ennen vuotta 2013 johonkin jo toimivaan, vastaavantyyppiseen, usean kunnan maaseututoimeen, jotta kaikki ymmärtävät uuden tavan työskennellä.

Maakunnan maatilojen määrä on laskeva, jolloin viljelijäasiakkaiden lukumäärä myös vähenee. Eläköitymisen seurauksena maaseututoimessa on vuoden 2015 alusta jäljellä seitsemän viranhaltijaa, joka vastaa hyvin laskevaan tilalukuun. Asiakaskäyntien väheneminen sähköisen tukihaun yleistyttyä johtaa todennäköisesti toimistoverkoston harventamiseen, mikä osaltaan edesauttaa viranhaltijoiden riittävyyttä kaikkiin toimistoihin.

Karjatilojen lukumäärä on maakunnassa laskussa. Lomituspalveluiden yhdistäminen lähivuosina seudullisen maaseututoimen kanssa toisi toiminnan tehostamishyötyjä viranomais- sekä lomituspalveluiden tuottamiseen. Lomituspalveluista päättää Maatalousyrittäjien eläkelaitos melko itsenäisesti, joten kunnilla

on toistaiseksi lomituspalveluiden toiminta-alueisiin hyvin vähän vaikutusmahdollisuuksia.

Nykyisellä sopimusmallilla maaseutupalvelut ovat tarjolla hyvin sirpaleisesti eri hallinnoijien alaisuudessa. Maataloustukiasiat ovat seudullisia palveluita, kehitysasiat hoidetaan sopimuskunnissa ja lomituspalvelut ovat vielä omissa yksiköissään. Tutkijan mielestä seudullisen maaseututoimen seuraava kehitysvaihe on sopimuskuntien maaseutuasioiden koko kokonaisuuden siirtäminen yhteisesti hoidettavaksi. Näitä asioita ovat kylien kehittämissasiat, haja-asutusalueiden vesihuolto- ja yksityistieasiat sekä mahdollisesti lomituspalveluasiat. Laajemman palvelukokonaisuuden kehitys on paljolti riippuvainen tulevista kuntaliitoksista.

Henkilöstön siirtyminen pienistä kunnista keskikokoisen kaupungin organisaatioon on myös siirtymistä suureen, moniportaiseen organisaatioon. Henkilöstön perehdyttäminen kaupungin organisaatioon, uusiin toimintatapoihin ja oman työnkuvan muutokseen edellyttää perehdyttämiskoulutusta jo ennakolta sekä seudullisen yksikön toiminnan alkaessa.

Henkilöstön perehdyttäminen uusiin asioihin tapahtuisi varmasti parhaiten yhteisissä tilaisuuksissa, joissa henkilöstöllä on tilaisuus tutustua myös toisiinsa. Uuden maaseututoimen johtajan yksi tärkeä tehtävä on järjestää ajoissa perehdyttämistilaisuuksia ja mahdollistaa henkilöstön tutustuminen toisiinsa sisältäen myös vapaa-ajan toimintoja.

Maaseutuhallinnon uudistuksen yksi henkilöstöä koskeva tavoite on henkilöstön mahdollisuus erikoistua maataloustukiasioiden eri osa-alueille. Erikoistuminen tulee parhaiten mahdolliseksi niille virkailijoille, jotka työskentelevät koko-aikaisesti maataloustukiasioissa. Virkailijat, joiden tehtäviin jää ota-tehtäviä, joutuvat työskentelemään edelleen hyvin monenlaisissa tehtävissä, ja on mahdollista, että syvällisempään erikoistumiseen ei jää aikaa eikä voimavaroja.

5.3 Hallintosäännöt

Muutokset hallinto- ja johtosääntöihin perustuvat tehtävään yhteistoimintasopimukseen ja siinä määriteltyihin maaseututoimen tehtäviin. Sääntöjen tulee kuvata selvästi tehtävät ja henkilöstön asema organisaatiossa. Tämän ohjeistuksen perusteella on mahdollista turvata viranomaispalvelut maataloustukiasioissa lainmukaisesti.

Tulevaisuuden haasteena on koota nyt hyvin hajalleen jäävät muut maaseutupalvelut seudullisen maaseututoimen yhteyteen. Kunnille ja koko maakunnalle on tärkeää hyödyntää Manner-Suomen maaseutuohjelman suomat rahoitusmahdollisuudet erilaisiin kehityshankkeisiin. Jo nykyisen ohjelmakauden rahaa on jäämässä Etelä-Karjalassa käyttämättä, ja tämän takia hankerahoja uhataan leikata uudella ohjelmakaudella rajusti. Nyt toteutettavalla yhteistoimintasopimuksella kaikki kehitysasiat jäävät sopimuskuntien hoidettavaksi ja kehitystyötä tehneet viranhaltijat siirtyvät Lappeenrannan kaupungin palvelukseen. On erittäin tärkeää aloittaa heti pohdinta tilanteen korjaamiseksi.

Tulevaisuuden maaseututoimen tehtävälisellä olisi nähtävä kaikki maaseudun kehittämiseen tähtäävät tehtävät. Maaseututoimen organisaatio olisi eriytettävä omaksi osastoksi, joka voisi toimia maakunnassa yli kuntarajojen maaseudun kehittämissasioiden veturina. Maaseutuosasto voisi toimia enemmän isäntäkuntamallilla sekä tilaaja-tuottajamallilla. Sopimuskuntien luottamushenkilöistä koostuva yhteislautakunta toisi maakunnan kehittämistoiveita ja -tarpeita esiin, jotka maaseutuosasto sitten toimeenpanisi. Näin toimien luottamushenkilöiden asema ja kunnallinen demokratia toteutuisivat koko maakunnan kattavasti.

Lähteet

- Agrologien palkkakyselyn tulokset. 2011. Agrologien liitto. Agrologit-lehti 4/2011.
- KOKO-työvaliokunta. 2011. Pöytäkirjat 1 - 6/2011.
- KOKO-työvaliokunnan asettama virkamiestyöryhmä 2011. Kokousmuistiot 1 - 4/2011.
- Komission asetus (EY) N:o 885/2006. Liite 1.
- Laki kunnallisesta viranhaltijasta 3024/2003.
- Laki maaseutuelinkeinojen hallinnoinnista kunnissa 1558/1991, muutos 336/1999.
- Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010.
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 2011. Raportti t_064111. 5.8.2011.
- Kouvolan kaupunki. 2011. Maaseutupalvelut-tiedote. 1.3.2011.
- Maaseutuvirasto. 2010a. Maksajavirastosopimusmalli: 4.2. Henkilöstöresurssi- seja koskeva standardi.
- Maaseutuvirasto. 2010b. Maksajavirastosopimusmalli: Liite numero 1.
- Maaseutuhallinto järjestäytyy kunnissa uusiin yksiköihin. Maaseutuviraston selvitys Dnro 33/463/2008.ePressi.com. 2010.
- Maaseutuvirasto. Uutiskirje. 16.12.2010.
- Mikä on Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue? 2011. Järvi-Pohjanmaa www.jarvi-pohjanmaa.fi/suomeksi/hallinto. 22.11.2011.
- Neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005 artikla 74.
- Paras-puitelaki 169/2007.
- Rikoslaki 604/2003.
- Salon kaupunki. 2011. www.salo.fi/maaseutupalvelut. 7.7.2011.
- Savitaipaleen kunta. 2008. Lappeenrannan seudullisen ympäristötoimen sopimus. 4.2.2008.
- Savitaipaleen kunta. 2010. Savitaipaleen kunnan hallintosäntö 1.1.2010.
- Työsopimuslaki 449/2007
- Virkamieslaki 304/2003.

Sopimus maaseututoimen muodostamisesta Etelä-Karjalaan

1. SOPIJAOSAPUOLET

Järjestämisvastuun luovuttavina kuntina ovat Imatra, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Suomenniemi ja Taipalsaari ja järjestämisvastuun vastaanottavana kuntana on Lappeenrannan kaupunki.

2. SOPIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT

Tällä sopimuksella kohdassa 1 mainitut kunnat sopivat maaseutuelinkeinojen

hallinnosta kunnissa annetun lain (210/2010) mukaisten tehtävien hoitamisesta sekä muusta kuntien maaseututoimen hallinnon hoidosta.

Lain (210/2010) mukaiset viranomaistehtävät

- Viljelijätukiprosessiin liittyvät tehtävät
- Maatalouden luopumistuki- ja eläkejärjestelmiin liittyvät tehtävät
- Sato- tulva-, hirvi- ja petoeläinvahinkoihin liittyvät tehtävät
- Hukkakauralakiin perustuvat tehtävät
- Peruslohkorekisteriin liittyvät tehtävät
- Tukioikeusrekisteriin liittyvät tehtävät
- Eläintenpitäjärekisteriin liittyvät tehtävät

Lappeenrannan kaupunki vastaa yhteistoiminta-alueella maaseutuhallinnon järjestämisestä siten, että maaseutuhallinnon tehtävät tulevat hoidetuksi Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön kannalta asianmukaisella tavalla. Lappeenrannan kaupunki tekee Maaseutuviraston kanssa Euroopan unionin kokonaan tai osaksi rahoittamaan maataloustukeen liittyvien maksajavirastotehtävien hoitoa koskevan sopimuksen (maksajavirastosopimus).

Maaseutuhallinnon tehtävien lisäksi yhteistoiminta-alueen henkilöstön suoritettavaksi tulevista muista töistä sopimuskunnat voivat tehdä kahdenvälisiä sopimuksia Lappeenrannan kaupungin kanssa.

3. HALLINTO

Yhteistoiminta-alueen hallinnosta ja tehtävistä vastaa Lappeenrannan kaupunki.

Sopimuksen käytännön toteutusta seuraa ja talousarvion valmisteluohjeita linjaa mukana olevien kuntien kuntajohtaja-ryhmä.

Kuntajohtajille asiat esittelee maaseututoimen johtaja. Kokoukseen voi osallistua myös muita asiantuntijoita tai yhteistoiminta-alueen henkilöstöä.

Tarvittaessa maaseututoimi järjestää palvelun käyttäjille palautetilaisuuksia ja asiakaskyselyjä.

4. VIRANHALTIJOIDEN JA TYÖNTEKIJÖIDEN ASEMA

Sopijakuntien vakituksessa virka- tai työsopimussuhteessa oleva maaseutuelinkeino-viranomaistehtäviä hoitava henkilöstö (virka- ja toimituettelo liitteenä) siirtyy 1.1.2013 alkaen Lappeenrannan kaupungin palvelukseen työsopimuslain (449/2007) ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) liikkeen luovutusta koskevien säännösten mukaisesti. Siirroissa noudatetaan työntajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa 210/2010 mainittuja säännöksiä. Palvelusuhteiden ehtojen yhtenäistämistä laaditaan erillinen suunnitelma ja aikataulu.

Lappeenrannan kaupunki perustaa tarvittavat virat ja työsuhteet alkamaan 1.1.2013. Samassa ajankohdassa sopimusosapuolet lakkauttavat vastaavat virat ja päättävät asianomaisten viranhaltijoiden ja työsuhteisten palvelussuhteet.

Maaseututoimen johtajan virkasuhde alkaa viimeistään 1.7.2012. Maaseututoimen johtaja valitaan ensisijaisesti sisäisellä hakumennettelyllä kuntien nykyisen pätevyysvaatimukset täyttävän henkilöstön keskuudesta.

Sopimusosapuolet vastaavat niistä siirretyn henkilöstön osalta 31.12.2012 mennessä ansaittujen ja Lappeenrannan kaupungissa pidettävien vuosilomien ja säästövapaiden kustannuksista (vuosilomapalkat ja lomarahat sivukuluineen) sekä 31.12.2012 mennessä kertyneistä palkkasaatavista (työaika-, matka- ja muut mahdolliset korvaukset sivukuluineen) ja vapaa-aikakorvausten kustannuksista.

Jos maaseutuhallintoyksikön palvelukseen tämän sopimuksen perusteella siirtynyt henkilö jää eläkkeelle, josta aiheutuu varhaiseläkemenoperusteista maksua, vastaavat nykyiset työnantajakunnat ao. kustannuksista 31.12.2014 asti.

Lappeenrannan kaupunki ei irtisano työsopimuslain tai kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla irtisanomisperusteilla yhteistoiminta-alueen viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana tämän yhteistyösopimuksen perusteella palvelukseensa siirtyviä tai niissä jatkavia vakinaisia työntekijöitä tai viranhaltijoita. Työntekijä tai viranhaltija voidaan kuitenkin irtisanoa, jos hän kieltäytyy vastaanottamasta työnanta-

jan hänelle tarjoamaa työsopimuslain tai kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa tarkoitettua uutta työtehtävää tai virkaa.

Viranomaistehtävät ovat aina osa-aikaisten työntekijöiden ensisijaisia tehtäviä. Maaseutuviranomainen voi hankkia tallennuspalveluja sopijakunnilta. Maaseutuhallinnon työtä tehdessään ao. työntekijät toimivat yhteistoiminta-alueen johdon alaisuudessa. Kuntien tulee huolehtia siitä, että henkilöresursseja on yhteistoiminta-alueen käytettävissä tarvetta vastaavasti.

Luettelo Lappeenrannan kaupungille siirtyvistä viroista ja toimista on tämän sopimuksen liitteenä. Mahdolliset määräaikaiset henkilöt siirtyvät uuteen organisaatioon oman määräaikansa puitteissa.

5. TOIMIPISTEET

Yhteistoiminta-alueen päätoimipisteenä toimii Lappeenrannan toimipiste ja muilta osin toistaiseksi toimitaan entisissä toimipisteissä (Liite). Toimipisteiden aukiolosta ja toiminnasta sovitaan kuntajohtajaryhmässä ottaen huomioon palvelujen tarpeen ja saavutettavuuden. Toimipiste voidaan lakkauttaa vain kuntajohtajaryhmän yksimielisellä päätöksellä.

Kukin yhteistoiminta-alueen kunta järjestää toimitilat asianmukaisesti toimistokalusteineen maaseutuhallinnon asiakaspalveluun. Uuden kaluston hankinnasta vastaa kukin sopijakunta itse. Kaikkien maaseututoimen toimitilojen vuokratustannukset sisällytetään yhteisiin kustannuksiin, sopijakuntien kesken sovitun kustannusten jaon mukaisesti.

6. TALOUS JA KUSTANNUSTEN JAKAMINEN SOPIJAKUNTIEN KESKEN

Maaseututoimen yhteistoiminta-alueen taloutta hoitaa ja siitä vastaa Lappeenrannan kaupunki.

Maaseutuelinkeinoviranomaiset tekevät sopimuskuntia kuultuaan Lappeenrannan kaupunginhallitukselle oman toimialansa toimintaa koskevan talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen. Maaseututoimen johtajan kulut 1.7.2012 alkaen sisällytetään Lappeenrannan maaseututoimen vuoden 2012 budjettiin ja laskutetaan sopijakuntien kesken sovitun kustannustenjaon mukaisesti.

Talousarvioon määritellään yhteistoiminnan tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja osoitetaan rahoitustarpeen kattaminen sopijaosapuolten ja muilla tuloilla. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että edellytykset yhteistoiminnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Ehdotus talousarvioksi ja -suunnitelmaksi on annettava sopimuskunnille tiedoksi 14 päivää ennen Lappeenrannan kaupunginhalli-

tuksen talousarviokokousta tai viimeistään 30.9. mennessä. Talousarvion ja –suunnitelman hyväksyy Lappeenrannan kaupunginvaltuusto.

Yhteistoiminnan tehtävissä ja niiden rahoituksessa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää Lappeenrannan kaupunginvaltuusto. Maaseutuelinkeinoviranomaisen ehdotus talousarvion muuttamiseksi on annettava sopimuskunnille tiedoksi 14 päivää ennen kunnanhallituksen kokousta, jossa muutos käsitellään.

Kustannukset jaetaan päättyneen edellisen kokonaisen kalenterivuoden tilastojen perusteella. Jakoperusteena käytetään tukihaun peruslohkojen kunnittaisia yhteenlaskettuja pinta-aloja. Tällä perusteella jaetaan toiminnasta aiheutuvat yhteiset kustannukset. Kustannusjaon vahvistaa Lappeenrannan tekninen lautakunta.

Sopimusosapuolten maksuosuus jaksotetaan neljännesvuosittain suoritettavaan ennakkomaksuun ja tasauserään. Ennakkomaksu lasketaan talousarvioon merkitystä maksuosuuden mukaisesta jaettavasta kokonaiskustannuksesta. Tasauserä muodostuu toteutuneiden vuosikustannusten ja maksuosuusennakoiden erotuksesta.

Toteutuneisiin kustannuksiin sisältyvät kirjanpitoon perustuvat toimintamenot.

Maksuosuus voidaan tarkistaa toimintavuoden aikana talousarviomuutokseen

perustuen. Tarkistus voi tulla voimaan aikaisintaan talousarviomuutosta seuraavan toisen kuukauden alusta lukien.

Maksuosuusennakot on suoritettava laskutuskuukautta seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Lopullinen kuntakohtainen laskutus suoritetaan tilikausittain Lappeenrannan kaupunginvaltuuston hyväksytyä maaseututoimen tilinpäätöksen osana kaupungin tilinpäätöstä. Tasauserä on suoritettava laskutusvuotta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Maksusuorituksen viivästyttämisestä peritään korkolain 4 §:n mukainen viivästyskorko.

Lappeenrannan kaupunki raportoi sopimuskunnille talousarvion ja toimintasuunnitelman toteutumisesta talousarviovuoden aikana puolivuotisraportilla ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Lappeenrannan kaupunki antaa sopimuskuntien käyttöön niiden tarvitsemat taloutta ja hallintoa koskevat tiedot. Sopimuskunnilla on oikeus tutustua Lappeenrannan maaseututoimen kirjanpitoon ja hallintoon.

7. TAKSAT JA MAKSUT

Lappeenrannan kaupunginhallitus päättää maaseutuelinkeinovi-
ranomaisten tekemistä lakisääteisten tehtävien mukaisista tak-
soista ja maksuista.

8. TIETOHALLINTO

Lappeenrannan kaupunki vastaa asianmukaisesta tietohallinnosta
ja sen kustannukset jaetaan sopimuskuntien kesken. Sopimus-
kunnat sitoutuvat ylläpitämään toimipisteiden tietojärjestelmiä ja
tietoturvaa sillä tasolla, että se mahdollistaa yhteistoiminta-alueen
joustavan ja turvallisen toiminnan.

9. ARKISTOINTI

Tukihallinnon arkistot ovat Lappeenrannan kaupungin vastuulla ja
arkistoitavat asiakirjat säilytetään sopimuskunnissa. Sopimuskun-
nat osoittavat maksutta asianmukaiset arkistotilat maaseututoimen
käyttöön.

10. YHTEISTOIMINTASOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

Tätä yhteistoimintasopimusta voidaan muuttaa sopimuskuntien
yhtäpitävillä päätöksillä.

11. MUUT SOPIMUKSET

Tämän sopimuksen voimaan astuessa voimassaolevat tämän so-
pimuksen toimialaan kuuluvat sopimuskuntien välistä yhteistoi-
mintaa koskevat sopimukset raukeavat ilman erillistä irtisanomista
tai päätöstä.

Tämän yhteistoimintasopimuksen sopimuskunnat selvittävät tä-
män sopimuksen mukaiseen toimintaan liittyvät voimassaolevat ja
uusittavat sopimukset ja selvittävät tarvittavat toimenpiteet.

12. VAHINGONKORVAUSVASTUU

Tämän sopimuksen mukaisten tehtävien hoitamisesta mahdolli-
sesti aiheutuvien vahinkojen vastuut määräytyvät vahingonkor-
vauslain perusteella. Työnantajan (Lappeenrannan kaupunki)
vastuulla olevien vahinkojen kustannukset kirjataan yhteisiin kus-
tannuksiin, jotka jaetaan tämän sopimuksen kohdan 7 mukaisesti.
Lappeenrannan kaupunki huolehtii asianmukaisesta vastuuva-
kuutuksesta.

13. ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN

Tästä sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat erimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan sopimuskuntien välisin neuvotteluihin. Mikäli neuvottelut eivät johda yhteisymmärrykseen, erimielisyydet ratkaistaan hallintoriita-asiana Kouvolan hallinto-oikeudessa.

14. SOPIMUKSEN VOIMAANTULO JA IRTISANOMINEN

Tämä sopimus tulee voimaan 1.1.2013. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Sopimuskunta voi irtisanoa sopimuksen seuraavan kalenterivuoden alusta, mikäli irtisanominen on tehty kirjallisesti vähintään yhtä (1) vuotta aiemmin. Sopimuksen irtisanomisen yhteydessä sovietaan erikseen yhteisen kaluston omistusoikeudesta sekä sopimukseen liittyvien maksujen suorittamisesta.

Sopimuksesta irtaantuva kunta sitoutuu ottamaan omalta osaltaan tämän sopimuksen nojalla Lappeenrannan maaseututoimeen siirtyneen henkilöstön palvelukseensa vastaaviin palvelussuhteisiin, missä he ovat Lappeenrannan maaseututoimessa toimiessaan ja vastaavilla palvelussuhteen ehdoilla.

Tätä sopimusta on laadittu yksitoista (11) kappaletta, yksi jokaiselle sopijakunnalle sekä yksi MAVI:lle.

Lappeenrannassa ____ . ____ 201_

IMATRAN KAUPUNKI

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

LEMIN KUNTA

LUUMÄEN KUNTA

PARIKKALAN KUNTA

RAUTJÄRVEN KUNTA

RUOKOLAHDEN KUNTA

SAVITAIPALEEN KUNTA

SUOMENNIEMEN KUNTA

TAIPALSAAREN KUNTA

SOPIMUKSEN LIITE

ETELÄ-KARJALAN MAASSEUTUTOIMI

Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala,
Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Suomenniemi, Taipalsaari

Sopimuskuntien virat ja toimet, jotka siirtyvät Lappeenrannan kaupungin maaseututoimeen

Nimike, virka/toimi	Kunta, josta siirtyy
maaseutuasiamies	Luumäki
maaseutusihiteeri	Lemi
toimistoagrologi (6 kk/vuosi)	Lemi
maaseutusihiteeri	Taipalsaari
elinkeino-maaseutuasiamies	Savitaipale
maaseututoimen päällikkö	Parikkala
maaseutupalvelusihteeri	Parikkala
maaseutuasiamies	Imatra / kehitysyhtiö

Yhteensä 6 virkaa ja 2 tointa

Lappeenrannan kaupungilla jo olevat maaseututoimen virat ja toimet

Nimike, virka/toimi	Virka/työsuhde
maaseutuasiamies	vakituinen
toimistoagrologi	”
maaseutusihiteeri	”
toimistosihiteeri	”
tukitallentaja	Määräaikainen 31.12.2012

Yhteensä 9 virkaa ja 3 tointa sekä yksi määräaikainen työntekijä.

1.1.2013 henkilöstö yhteensä 12 henkilöä. Määräaikaisen henkilöstön käytöstä päättää uusi organisaatio.

Olemassa olevat toimipaikat:

Toimipaikka	Osoite
Imatra	F.O. Virtasen katu 6 55100 Imatra
Lappeenranta	Opintie 2 53600Lappeenranta
Lemi	Toukkalantie 4 54710 Lemi
Luumäki	Linnalantie 33 54500 Taavetti
Parikkala	Parikkalantie 45 59100 Parikkala
Savitaipale	Kirkkotie 6 54800 Savitaipale
Suomenniemi	Kirkonkyläntie 14 52830 Suomenniemi
Taipalsaari	Kellomäentie 54920 Taipalsaari